

SUSTAV CIVILNE ZAŠTITE U RH

Žužinjak, Matija

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:312948>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-01**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Veleučilište u Karlovcu

Odjel Sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Matija Žužinjak bacc.ing. sec.

SUSTAV CIVILNE ZAŠTITE U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2019.

Karlovac University of Applied Sciences

Safety and Protection Department

Professional graduate study of Safety and Protection

Matija Žužinjak bacc.ing.sec.

CIVIL PROTECTION SYSTEM IN REPUBLIC OF CROATIA

Final paper

Karlovac, 2019.

Veleučilište u Karlovcu

Odjel Sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Matija Žužinjak bacc.ing.sec.

SUSTAV CIVILNE ZAŠTITE U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Mentor :
Zoran Vučinić, struc.spec.oec.,predavač

Karlovac, 2019.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
KARLOVAC UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
 Trg J.J.Strossmayera 9
 HR-47000, Karlovac, Croatia
 Tel. +385 - (0)47 - 843 - 510
 Fax. +385 - (0)47 - 843 - 579

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

Stručni / specijalistički studij: _____ **SIGURNOST I ZAŠTITA** _____
 (označiti)

Usmjerenje: _____ **ZAŠTITA NA RADU** _____ Karlovac, _____

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student: _____ **MATIJA ŽUŽINJAK** _____ Matični broj: _____ **0422417024** _____

Naslov: _____ **SUSTAV CIVILNE ZAŠTITE U REPUBLICI HRVATSKOJ** _____

Opis zadatka:

1. NASTANAK CIVILNE ZAŠTITE I NJEZIN POVIJESNI RAZVOJ
2. STRUKTURA CIVILNE ZAŠTITE
3. POSTROJBE SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE
4. OSPOSOBLJAVANJE U SUSTAVU CIVILNE ZAŠTITE
5. EVIDENCIJE, OBILJEŽJA I PREPOZNATLJIVOST PRIPADNIKA I OPERATIVNIH SNAGA CIVILNE ZAŠTITE

Zadatak zadan:

Rok predaje rada:

Predviđeni datum obrane:

_____ **06/2019** _____

Mentor:

Zoran Vučinić, struc.spec.oec. predavač

_____ Predsjednik Ispitnog povjerenstva:

PREDGOVOR

Nakon uspješno završenog preddiplomskog stručnog studija sigurnosti i zaštite, odlučio sam kako ću svoje daljnje školovanje nastaviti i dalje na Veleučilištu u Karlovcu, te im tako povjeriti dosadašnje povjerenje. U tome nisam pogriješio, ta me je navedena institucija naučila da se samo marljivim radom i zalaganjem stiže do uspjeha. Pod time mislim kako me upravo ta institucija razvila u kvalitetnu i kompetentnu osobu koja može konkurirati na tržištu rada sa potrebnim znanjima i vještinama. Velika hvala svim profesorima koji su sudjelovali u mojem obrazovanju i nesebično prenijeli svoje znanje na mene. Iskreno se zahvaljujem svojem mentoru struč.spec.oec. Zoranu Vučiniću koji me po drugi put mentorira i koji je svojim smjernicama pripomogao da ovaj rad dovedemo na kvalitetnu razinu. Najveće hvala mojoj obitelji: ocu Željku, pomajci Dragani, sestrama Ivi i Lari, te mojoj djevojci Ivani na podršci i razumijevanju, hvala što ste mi bili podrška za svaki uspješni riješen ispit i što sam svoju sreću mogao podijeliti s vama. Ovaj rad dokaz je marljivog rada i upornosti, te točka na i jedne lijepe Karlovačke obrazovne priče.

Matija Žužinjak bacc.ing.sec.

SAŽETAK

U prvom djelu obrađen je sami povijesni nastanak civilne zaštite, te povijesni razvoj civilne zaštite u Republici Hrvatskoj do danas. U daljnjem radu obrađuje se sama suština ovoga rada, a to je sami sustav civilne zaštite koji kreće od strukture sustava civilne zaštite, načela od kojih se sastoji, do postrojbi civilne zaštite. Postrojbe civilne zaštite posebno su obrađene kako bi se prikazalo da Hrvatska ima razvijen sustav postrojbi koji joj stoji na raspolaganju u slučaju incidentnih događaja.

U nastavku rad prati građane, te njihov doprinos i ulogu u sustavu civilne zaštite, mjere i aktivnosti sustava civilne zaštite, samo osposobljavanje pripadnika sustava civilne zaštite koje je ujedno i najbitniji faktor, jer svaki sustav ovisi o znanju i osposobljenosti njezinih ljudi, pa u konačnici financiranje sustava civilne zaštite i njezina prepoznatljivost i obilježja.

Ključne riječi: sustav civilne zaštite, postrojbe civilne zaštite, osposobljavanje, financiranje, prepoznatljivost

SUMMARY

The first part deals with the creation and historical development of civil protection in the Republic of Croatia. Furthermore, the very essence of this study is dealt with the civil protection system itself, which goes from the structure of the civil protection system, the principles, to the civil protection units. Civil protection teams are especially elaborated to indicate croatian developed system, which is always prepared in case of an emergency. In the following, the study covers citizens, their contribution and role in the civil protection system, measures and activities of the civil protection system, the training of civil protection units, which is also the most important factor, because each system depends on the knowledge and competence of its people and ultimately financing of the civil protection system and its recognition and characteristics.

Keywords: civil protection system, structure, civil protection units, competence, financing, recognition

SADRŽAJ

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA.....	I
PREDGOVOR.....	II
SAŽETAK.....	III
SADRŽAJ.....	IV
1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	1
2. NASTANAK CIVILNE ZAŠTITE I NJEZIN POVIJESNI RAZVOJ.....	2
3. RAZVOJ CIVILNE ZAŠTITE U RH.....	5
3.1. Civilna zaštita u Hrvatskoj do 1945. godine.....	5
3.2. Civilna zaštita u Hrvatskoj od 1946. do 1990. godine u sklopu SFRJ.....	7
3.3. Civilna zaštita u Hrvatskoj od 1990. do 1995. godine.....	9
3.4. Civilna zaštita u Hrvatskoj od 1995. do Danas.....	9
4. STRUKTURA SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE.....	12
4.1. Struktura sustava civilne zaštite Grada Karlovca.....	14
5. SUSTAV CIVILNE ZAŠTITE.....	19
5.1. Djelovanje sustava civilne zaštite.....	19
6. NAČELA SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE.....	20
6.1. Načela organiziranja civilne zaštite.....	21
6.2. Načela sustava zaštite i spašavanja.....	22
7. POSTROJBE SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE.....	23
7.1. Postrojbe opće namjene.....	24
7.2. Interventne specijalističke postrojbe civilne zaštite Republike Hrvatske (ISPCZH).....	24
7.2.1. Vrste interventnih specijalističkih postrojbi civilne zaštite Republike Hrvatske.....	26
7.3. Vatrogasne postrojbe.....	28
7.4. Postrojbe za zaštitu i spašavanje na vodi.....	29
7.5. Postrojbe za zaštitu i spašavanje od neeksplozivnih ubojitih sredstava.....	30
7.6. Postrojba za zaštitu i spašavanje iz ruševina.....	30
7.7. Postrojba za radiološko-kemijsko-biološku zaštitu.....	31

7.8. Postrojbe za prvu medicinsku pomoć.....	32
7.9. Postrojbe gorske službe spašavanja	34
7.10. Postrojbe za zaštitu životinja i namirnica životinjskog porijekla	35
7.11. Postrojbe za zaštitu i spašavanje bilja i biljnih proizvoda.....	35
7.12. Postrojbe za asanaciju terena i druge namjene	36
8. GRAĐANI U SUSTAVU CIVILNE ZAŠTITE	37
9. MJERE I AKTIVNOSTI U SUSTAVU CIVILNE ZAŠTITE.....	38
9.1. Aktivnosti i faze u sustavu civilne zaštite	38
9.1.1. Prevencija.....	39
9.1.2. Pripravnost	40
9.1.3. Reagiranje	40
10. OSPOSOBLJAVANJE U SUSTAVU CIVILNE ZAŠTITE	42
10.1. Terenska nastava u prostorijama Državne uprave za zaštitu i spašavanje (DUZS).....	44
10.2. Vježbe civilne zaštite – praktični dio osposobljavanja	46
10.2.1. Vježba civilne zaštite “POŽAR“ Starigrad 2019.	46
11. FINANCIRANJE SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE	49
12. EVIDENCIJE, OBILJEŽJA I PREPOZNAVIVLJOST PRIPADNIKA I OPERATIVNIH SNAGA CIVILNE ZAŠTITE	50
12.1. Znak civilne zaštite	50
12.2. Odore pripadnika civilne zaštite	51
12.3. Iskaznice civilne zaštite	52
12.4. Evidencije pripadnika i operativnih snaga civilne zaštite.....	55
13. ZAKLJUČAK.....	56
14. LITERATURA	57
15. PRILOZI.....	59
15.1. Popis simbola (Korištenih kratica).....	59
15.2. Popis slika.....	59
15.3. Popis shema.....	60

1. UVOD

Civilna zaštita je tijekom borbe za neovisnost i stvaranjem suverene države Hrvatske dala svoj doprinos u onoj mjeri koliko su joj postojeći uvjeti dopuštali. Pokazala je kako se može nositi sa zadaćama, a istovremeno stjecala nova znanja i iskustva koja će stručnjaci kasnije prenositi budućim generacijama. Budući da se ne susrećemo svakodnevno sa ratnim neprilikama bio je to izazov na kojem je tadašnja civilna zaštita morali prikupljati i takvu vrstvu iskustva. Završetkom i izlaskom iz Domovinskog rata, Hrvatska je imala zadaću kreirati i oblikovati nove sustave na čijim temeljima će ista počivati. U te sustave ubrajao se i sustav civilne zaštite koji je do tada bio zastario, te ga je bilo potrebno iznova izgraditi, te je zahtijevao mnogo ulaganja i truda kako bi mogao djelovati i reagirati u incidentnim situacijama. Civilna zaštita je danas došla na jednu razinu o kojoj ovisi i koja vodi glavnu riječ kada se govori o izvanrednim situacijama, događajima i katastrofama.

Ona ima zadaću osposobiti, educirati, pripremiti i koordinirati sve sudionike u takvim okolnostima.

1.1. Predmet i cilj rada

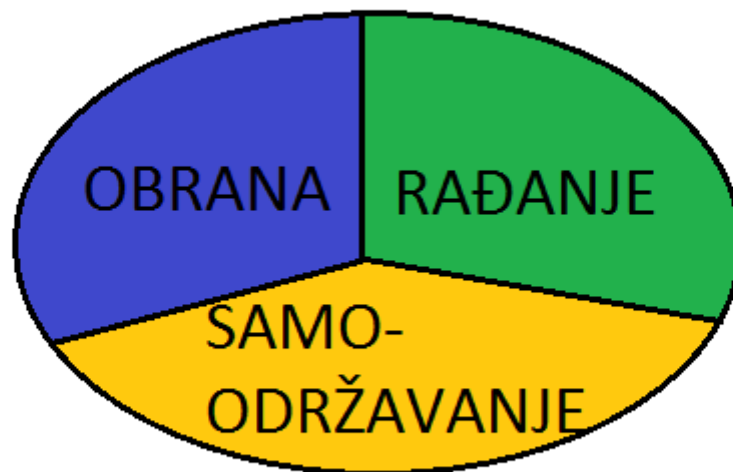
Glavni i osnovni cilj ovog rada bio je doći do saznanja, te informacija da li postojeći sustav civilne zaštite u RH odgovara potrebama suvremenog razvoja civilne zaštite, da li prati europske trendove te se usklađuje s njima, te koliko se ulaže u sami sustav civilne zaštite u RH.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Polazna metoda u radu bila je analiza sadržaja prikupljene literature i dokumentacije. Korištena je stručna literatura , stručni članci, te podaci sa službenih internetskih stranica.

2. NASTANAK CIVILNE ZAŠTITE I NJEZIN POVIJESNI RAZVOJ

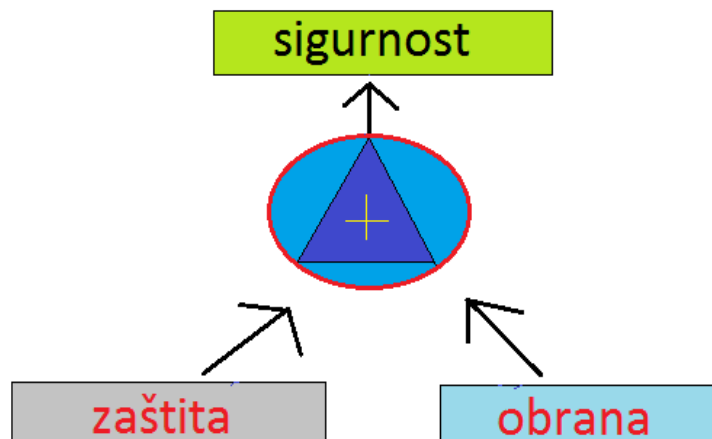
Svako živo biće i svaka zajednica teži sigurnosti. Tome ih vodi jedna od tri osnovne životne funkcije – obrambeno-zaštitna funkcija. Do sada nije razvijena sustavna znanost o obrani, zaštiti i sigurnosti mada za to postoji opravdana potreba, pogotovo danas. Obrana, zaštita i sigurnost zasnivaju se na određenim zakonitostima, koje je potrebno istraživati kako bi se ljudsko društvo ispravno i bolje postavilo prema vlastitoj sigurnosti svih živih bića na Zemlji. [1] Na idućoj shemi vidjeti ćemo tri osnovne funkcije života (Shema 1.)

Shema 1. Prikaz funkcija života [1]

Obrambeno-zaštitna funkcija je i čovjekova prirodna funkcija. I kao što življenje u nekoj određenoj zajednici nije moguće bez njene obrane i zaštite (osobne i zajedničke), tako ni izučavanje nekog društva, u prošlosti ili danas, ne bi bilo potpuno ni relevantno bez sagledavanja njegove obrambeno-zaštitne funkcije. Zbog toga je neophodno sustavno i cjelovito izučavati ove funkcije, njene zakonitosti, mogućnosti i uzročno-posljedične veze s drugim funkcijama u društvu. [1]

Idući primjer prikazuje matematički model značaja triju varijabli za siguran život svih na ovoj planeti. (Shema 2.)

Schema 2. Prikaz integriranog sustava sigurnosti [1]

Civilna zaštita promatrana s povijesnog aspekta stara je koliko i društvena zajednica. Određene mjere potječu od vremena pojave prvobitne zajednice. U to vrijeme čovjek je bio prinuđen na samoobranu kako bi preživio od raznih opasnosti. Istraživanja razvoja ljudskog društva su pokazala da su osnovni uzroci koji su rezultirali do najprimitivnijih načina preživljavanja bili zapravo određeni oblici zaštite i spašavanja. Daljnji razvoj društvene zajednice od obitelji, plemena i šire podrazumijevao je i odgovarajuću primjenu zaštitnih elemenata. Iz povijesnog razvoja mnoge društvene zajednice izvukle su pouku da svagdje tamo gdje nije bilo organiziranog i primjenjenog sustava zaštite i spašavanja primjereno vremenu i sredini imale su manje šanse za preživljavanje. Iskustva predaka prenosila su se na generacije i ta određena pravila našla su svoje mjesto i u religiji. I upravo takav način života primjeren vremenu i okolnostima ponašanja utjecali su da su ljudi preživjeli mnoge elementarne nepogode, bolesti i druge nesreće koje su se javljale u tim vremenima. U toj stalnoj borbi i neizvjesnosti za preživljavanje čovjek je u tim vremenima poduzimanje svakodnevnih mjera i aktivnosti smatrao normalnim aktivnostima. Koristio je u tim okolnostima brzinu, vrijeme, gradio zaštitne objekte, te koristio i prilagođavao prirodna skloništa za zaštitu. [1]

Kroz istraživanja došlo se do spoznaje da su ljudi na planu zaštite i spašavanja preživljavanje provodili putem:

- bježanja od izvora opasnosti
- evakuacije i sklanjanja od opasnosti

Naziv civilna zaštita potječe od latinske riječi civis, što znači građanin. Ovaj naziv ne obuhvaća u potpunosti njenu društvenu ulogu i sadržaj aktivnosti jer se civilna zaštita osim osnovnih namjenskih zadataka angažira i na otklanjanju svih posljedica i saniranju istih. Zbog toga svaka država i svi njezini organizacijski dijelovi moraju razvijati civilnu zaštitu kao okosnicu zaštitnog sustava za eventualne aktivnosti bilo u svojoj državi ili širem međunarodnom planu.

Civilna zaštita je osnova sustava zaštite i spašavanja u većini država. Organizira se i razvija radi zaštite i spašavanja stanovništva, materijalnih, kulturnih dobara i svih ostalih vrijednosti na ovoj planeti od ugrožavanja i eventualnih posljedica. Potreba za organiziranjem i razvojem civilne zaštite proizašla je kroz povijesni razvoj međunarodne zajednice i sve dosadašnje moguće oblike ugrožavanja s nesagledivim posljedicama za sve nas. [1]

3. RAZVOJ CIVILNE ZAŠTITE U RH

Razvoj civilne zaštite u Hrvatskoj pratio je europske tokove razvoja humanitarne djelatnosti i zaštite, spašavanja stanovništva i materijalnih dobara. Petnaest godina nakon prve konferencije Crvenog križa u Ženevi 1863. godine, u Hrvatskoj su osnovane prve mjesne humanitarne organizacije Crvenog križa i to u Zagrebu i Zadru. [8]

Civilna zaštita u Republici Hrvatskoj bilježi svoju povijest od kasnih dvadesetih godina 20. stoljeća. Dok se u drugim državama Europe svijest o potrebi razvoja civilne zaštite javila kao posljedica masovnog stradavanja civila u Prvom svjetskom ratu, ideja o potrebi zaštite stanovništva u Hrvatskoj rodila se već 1884. godine, nakon potresa koji je zadesio Zagreb.

Od 1882. godine u Hrvatskoj djeluje „Društvo Crvenog križa“ u zemljama svete krune Ugarske, kraljevine Hrvatske i Slavonije s 14 podružnica. [1]

3.1. Civilna zaštita u Hrvatskoj do 1945. godine

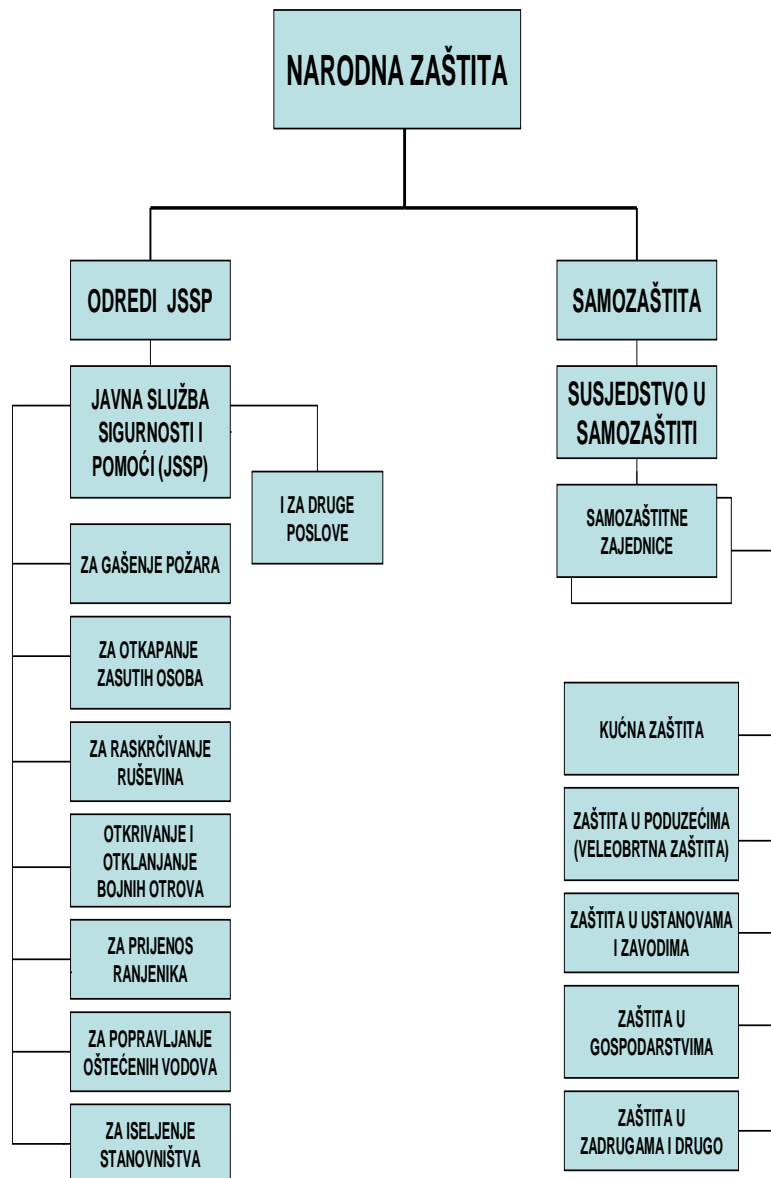
Ulaskom Hrvatske u Jugoslaviju 1918. godine, razvoj civilne zaštite podvrgnut je obrambenoj politici novostvorene države i njejoj zakonskoj regulativi.

Za razvoj civilne zaštite u Hrvatskoj posebnu važnost ima ono što se u tom pogledu događalo u Gradu Zagrebu, posebno tridesetih godina 20. stoljeća. Zagreb je tada po shvaćanjima i po praktičnim postupcima u području civilne zaštite bio među prvima u Europi. Shvaćajući potrebu i važnost priprema civilnih struktura za zaštitu grada Zagreba od napada iz zraka. [8]

Prve javne vježbe civilne zaštite u Zagrebu održane su 1935. godine, a iste godine se uz financijsku potporu gradske općine održavaju prvi informativno - promidžbeni tečajevi o potrebi i načinu provedbe zaštite za liječnike, veterinare, kemičare, farmaceute i druge stručnjake. Godine 1932. zagrebačko Gradsko poglavarstvo donijelo je odluku o izgradnji Škole civilne zaštite, za obučavanje i osposobljavanje kadrova za zaštitu i spašavanje. Škola je dovršena i otvorena 27. veljače 1938. godine. Uspješno je djelovala do ljeta 1945. kada je ukinuta, a objekti nacionalizirani.

Vlasti Nezavisne države Hrvatske su 1941.godine Zakonskom odredbom o osnutku Narodne zaštite NDH, civilnu zaštitu i Školu civilne zaštite s gotovo istovjetnim zadaćama preimenovala u Narodnu zaštitu i Školu Narodne zaštite te ih uključile u sustav Ministarstva hrvatskog domobranstva. [1]

Na shemi je prikazana podjela Narodne zaštite koja je donesena 1941. godine prema Zakonskoj odredbi o osnivanju civilne zaštite. (Shema 3.)

Shema 3. Sastavnice sustava narodne zaštite NDH prema Zakonskoj odredbi iz 1941. godine o osnivanju civilne zaštite. [1]

3.2. Civilna zaštita u Hrvatskoj od 1946. do 1990. godine u sklopu SFRJ

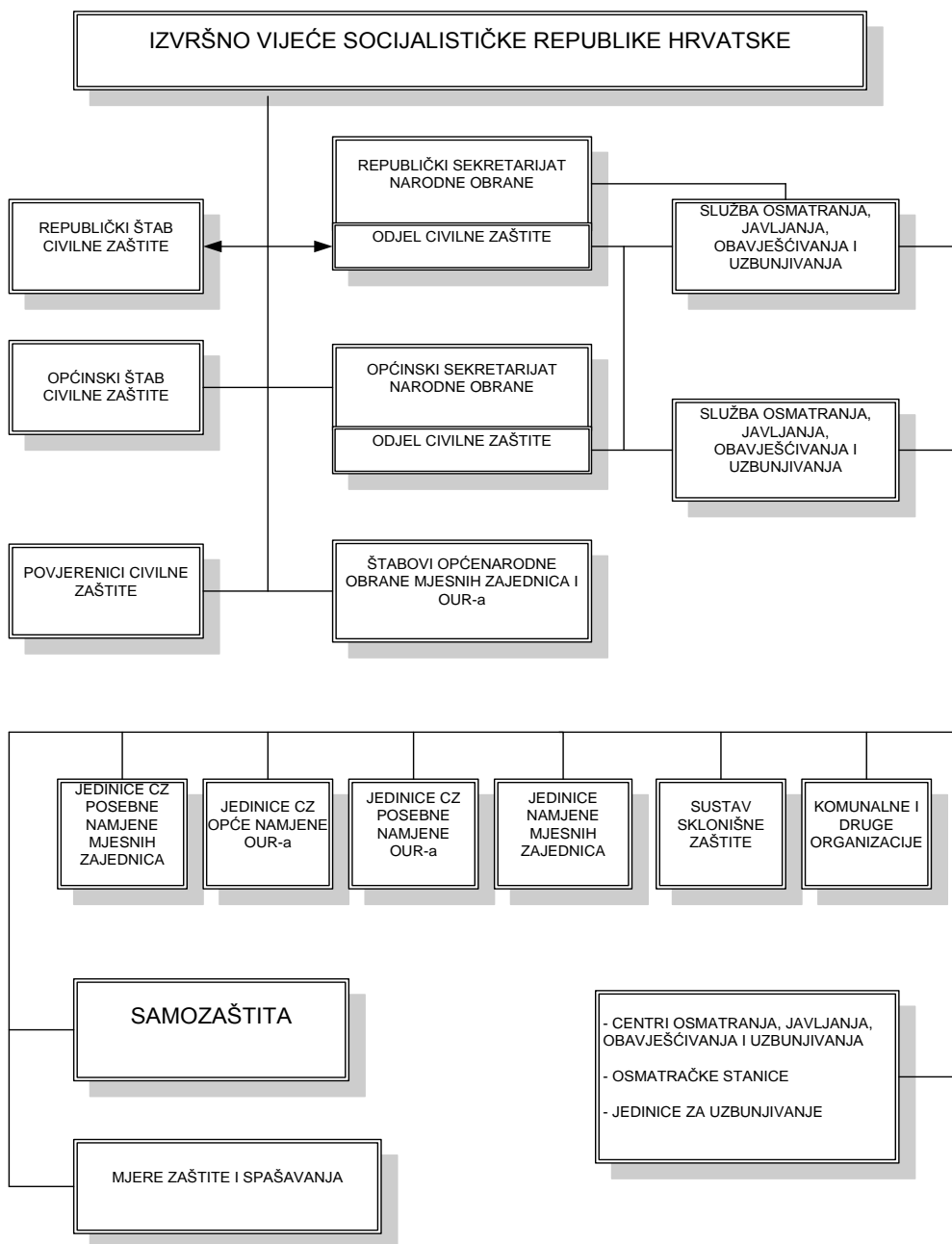
Na daljnjem organiziranju zaštite u bivšoj državi počelo se intenzivnije raditi od 1948. Godine, kada je pri Državnom ministarstvu unutarnjih poslova po uzoru na bivši SSSR, ustrojena protuacijska zaštita (PAZ), koja je 1955. Godine prerasla u službu civilne zaštite. Civilna zaštita 1963.. godine prelazi u nadležnost organa uprave za narodnu obranu, a od 1965. godine osnivaju se štabovi civilne zaštite kao koordinativna i operativna tijela izvršnih organa vlasti, društveno političkih zajednica na svim razinama za planiranje, organiziranje, i vođenje zaštite i spašavanja stanovništva. Takvom organizacijom i ustrojem civilna zaštita je vraćena u nadležnost SR Hrvatske kao države. [1]

U SR Hrvatskoj civilna zaštita je prvi put zakonski regulirana Zakonom o općenarodnoj obrani iz 1972. godine. Zaštita i spašavanje regulirana su sa 24. članka Zakona o općenarodnoj obrani. Utvrđena je obveza osnivanja postrojbi civilne zaštite opće namjene u stambenim i drugim zgradama, naseljima, mjesnim zajednicama, manjim poduzećima. SR Hrvatska iste godine donosi Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda čime je područje zaštite i spašavanja dobilo potpuniju zakonsku regulativu. [8]

SR Hrvatska je 1984. godine donijela novi Zakon o općenarodnoj obrani kojim je pravno uređeno i područje civilne zaštite. Donošenjem Zakona o općenarodnoj obrani Socijalističke Republike Hrvatske iz 1984. godine civilna zaštita je došla u potpunu nadležnost hrvatskih vlasti. Neposredno prije raspada SFRJ, SR Hrvatska je imala jak i razgranat sustav civilne zaštite. U takvom sustavu su bile izgrađene sve zakonom predviđene sastavnice. U civilnu zaštitu je bilo uključeno 545,000 obveznika svrstanih u 15,022 postrojbe i 4,444 štaba civilne zaštite, što znači da je u civilnu zaštitu u SR Hrvatskoj bilo uključeno 12% tadašnjeg stanovništva.

U civilnoj zaštiti SR Hrvatske najviše je bilo organizirano postrojbi opće namjene i to 10,935. Postrojbi posebne namjene bilo je 4,087, a među njima najviše je bilo vatrogasnih postrojbi (1,262), postrojbi za prvu medicinsku pomoć (997), postrojbe za spašavanje iz ruševina (585), te postrojbe za zaštitu i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla (259). [1]

Na shemi je prikazana podjela Sustava civilne zaštite iz 1977. godine prema Zakonu o općenarodnoj obrani. (Shema 4.)

Shema 4. Sustav civilne zaštite u SR Hrvatskoj prema zakonu o općenarodnoj obrani iz 1977. godine. [1]

3.3. Civilna zaštita u Hrvatskoj od 1990. do 1995. godine

Donošenjem Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o općenarodnoj obrani²³ koncem 1990. godine, Štab civilne zaštite Republike Hrvatske ušao je u sastav Ministarstva obrane. Zapovjednika i članove Štaba civilne zaštite imenovala je Vlada na prijedlog ministra obrane.

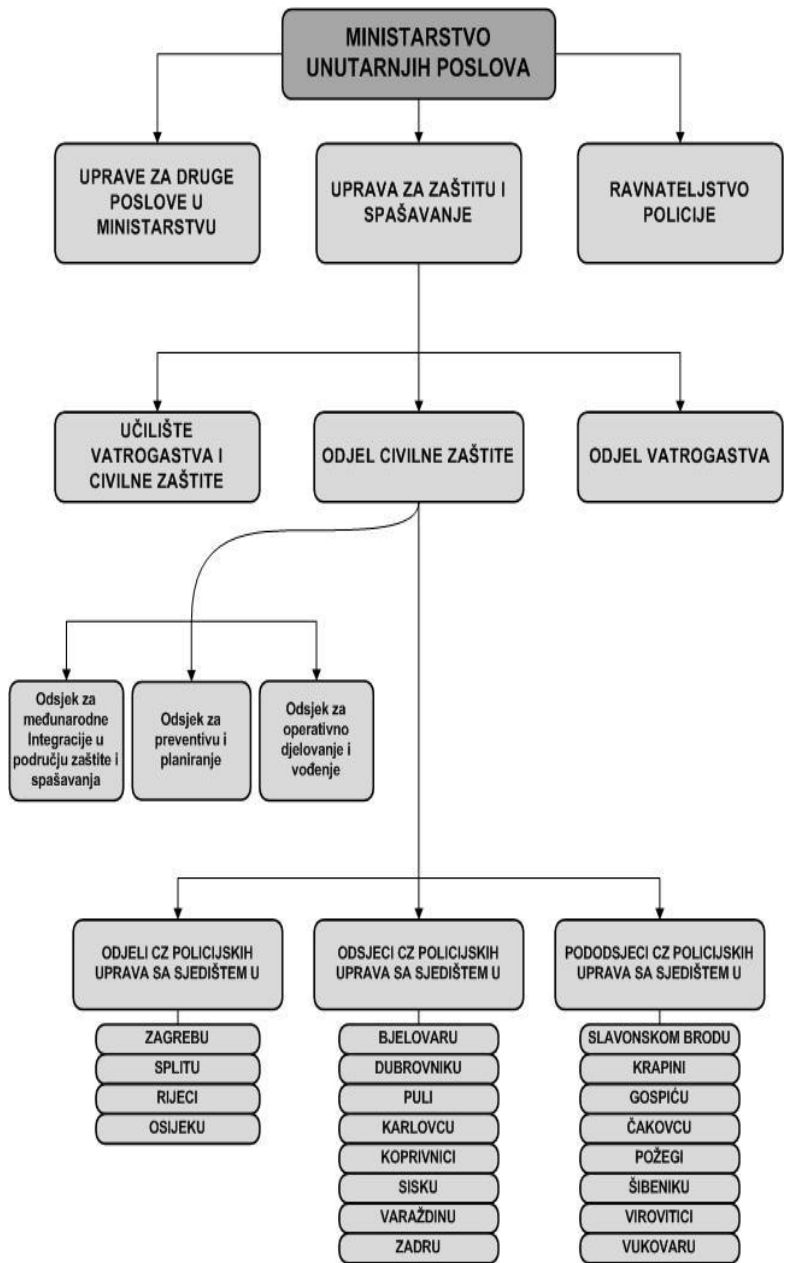
Sustav civilne zaštite je početkom devedesetih godina obuhvaćao oko 545,000 osoba, a realno je u njemu moglo biti raspoređeno oko 90,000 obveznika. Oružanom agresijom na Hrvatsku 1991. godine došlo je do velikih promjena u društvu, drugim riječima započeo je rat za samostalnost Hrvatske. Veliki dio pripadnika civilne zaštite pristupio je postrojbama Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) i Zboru narodne garde (ZNG) tako da se broj pripadnika civilne zaštite još više smanjio. Tijekom i nakon Domovinskog rata, razminiranje te uklanjanje i deaktiviranje ne eksplodiranih ubojnih sredstava, bilo je posebno značajno područje angažiranja civilne zaštite. [1]

3.4. Civilna zaštita u Hrvatskoj od 1995. do Danas

Služba civilne zaštite je od 1. siječnja 1994. godine integralni dio Ministarstva unutarnjih poslova na svim razinama s jednakim ustrojem u cijeloj državi. Reorganizacija je provedena prelaskom svih djelatnika u MUP, preuzimanje građevina, materijalnih i tehničkih sredstava civilne zaštite od uprava i ureda za obranu Ministarstva obrane.

Tijekom 1994. godine pristupilo se izmjeni Zakona o unutarnjim poslovima kojim su regulirane osnove sustava civilne zaštite.

Na temelju tih zakonskih promjena donesen je Pravilnik o ustroju, popuni, pozivanju i uporabi postrojbi, službi i tijela za upravljanje, vođenje postrojbi i drugih oblika organiziranja civilne zaštite i Pravilnik o metodologiji izrade i sadržaju planova zaštite i spašavanja. U svibnju 2001. godine izvršena je reorganizacija Ministarstva unutarnjih poslova te je za poslove civilne zaštite, vatrogastva, školovanja i osposobljavanja vatrogasaca i organiziranih snaga civilne zaštite ustrojena nova Uprava za zaštitu i spašavanje sa tri organizacijske jedinice (Shema 5.)

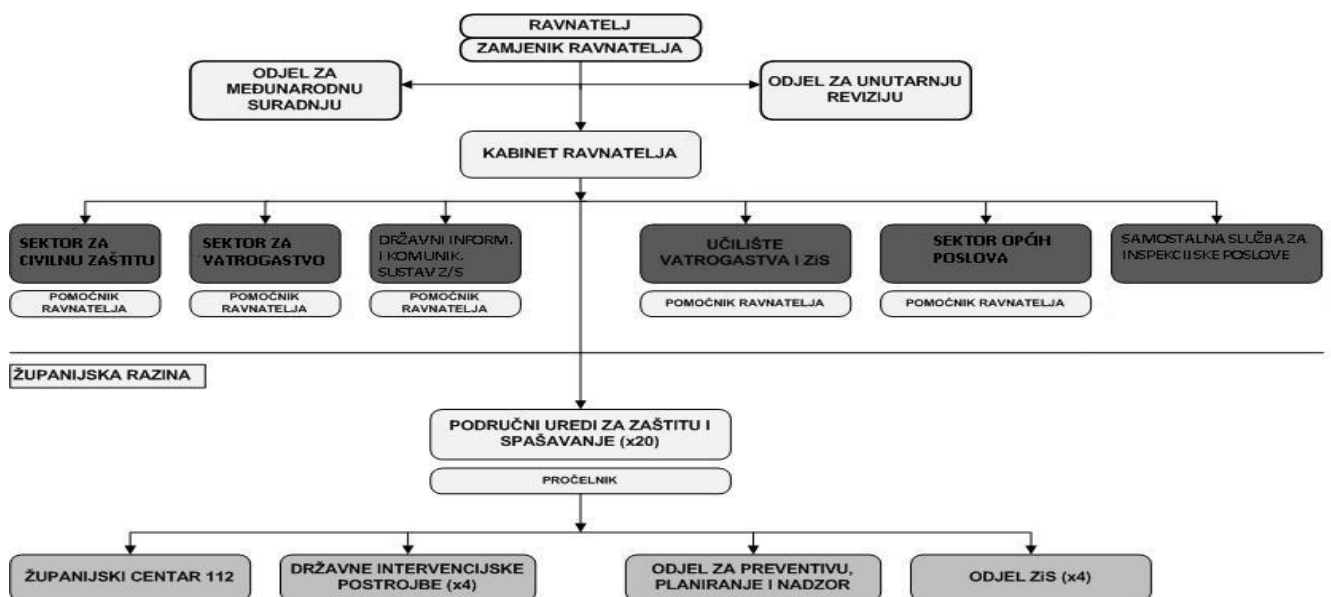
Shema 5. Civilna zaštita u sklopu MUP-a RH. [1]

Hrvatski sabor je na svojoj sjednici 26. studenog 2004. godine donio Zakon o zaštiti i spašavanju koji cjelovito i na jednom mjestu uređuje sustav područja zaštite i spašavanja. Zakon je stupio na snagu 18. prosinca 2004. godine. Na osnovu donesenog Zakona, Vlada je usvojila 3. veljače 2005. godine „Uredbu o unutarnjem ustroju Državne uprave za zaštitu i spašavanje, te na taj način ispunila vrlo važan u nizu preduvjeta nužnih za ustrojavanje sustava i podizanje razine učinkovitosti zaštite i spašavanja.

Doneseni Zakon je usklađen sa SEVESO (program aktivnosti s područja civilne zaštite) II direktivom EU (od 2007. godine). Odluka Vijeća Europe br. 7921 obvezuje i potencijalne članice na prihvaćanje mehanizama kojima se postiže sukladnost s jedinstvenim europskim sustavom zaštite i spašavanja. Ovom odlukom uspostavljen je jedinstven informacijski i komunikacijski centar za brzu razmjenu informacija i stalno praćenje stanja na teritoriju članica, i s postupkom neposrednog izbora čelnika lokalne i područne (regionalne) samouprave (od 2009. godine).

U svakoj županiji ustrojen je područni ured za zaštitu i spašavanje u čijem su sastavu odjel za zaštitu i spašavanje i županijski centar 112, a četiri obalna područja imaju i državne intervencijske vatrogasne postrojbe zbog izražene požarne opasnosti u priobalju, ali one sudjeluju u svim intervencijama zaštite i spašavanja. [1]

Na idućoj shemi prikazana je podjela odnosno struktura Upravne i stručne nadležnosti Državne uprave za zaštitu i spašavanje (Shema 6.)

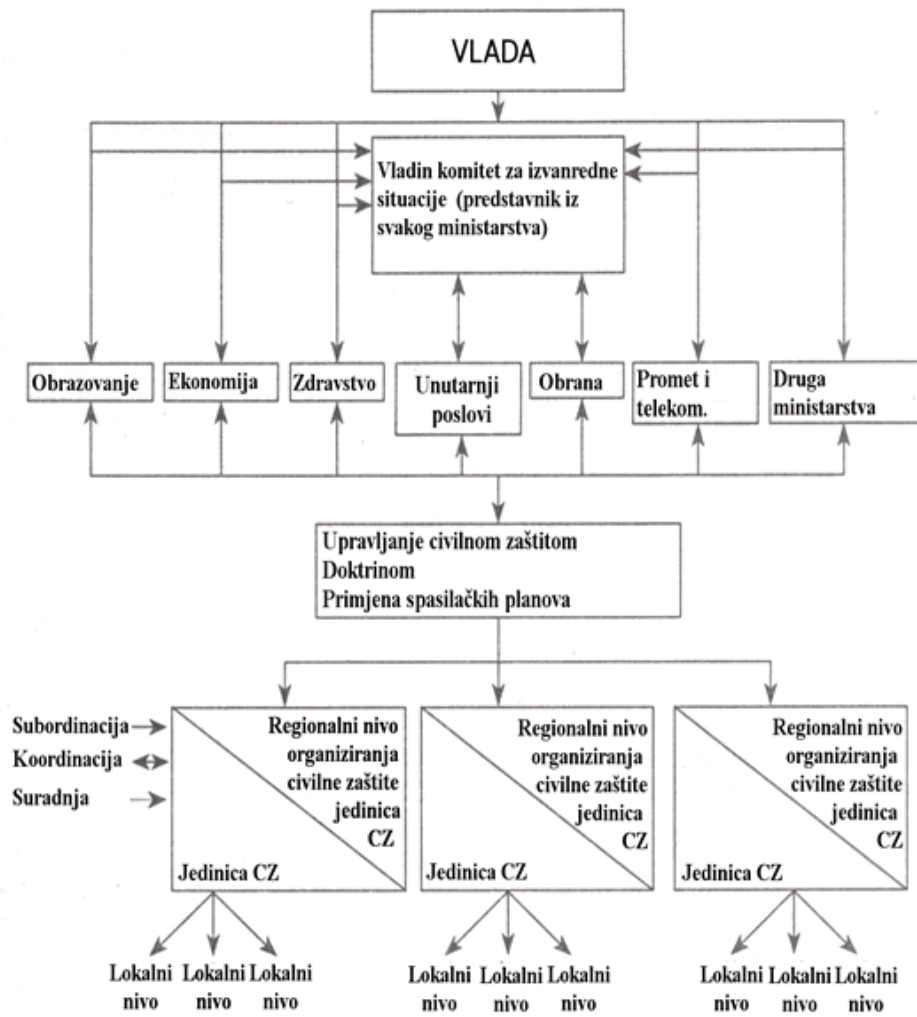

Shema 6. Prikaz upravne i stručne nadležnosti Državne uprave za zaštitu i spašavanje [1]

4. STRUKTURA SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE

Struktura civilne zaštite zahtjeva usklađivanje svih aspekata organizacije zaštite i spašavanja. To znači da dolazi do povezivanja strategije, doktrine i vizije organizacija, razvoja i djelovanja civilne zaštite u državi. Sustavna istraživanja i analize omogućavaju racionalizaciju i smanjenje materijalnih troškova pri osmišljavanju, razvijanju i širenju sustava zaštite i spašavanja, ali nikako na štetu raspoloživih materijalnih i drugih kapaciteta jednog društva. Sustavni pristup dovodi do revizije naših predodžbi o organizaciji. To načelo kao i ostala, dovode do revizije logike rada i upućuju na pronalaženje boljih sustavnih i praktičnih rješenja.

Struktura civilne zaštite različita je u državama. Ovisi o veličini države, razvijenosti, procjeni ugroženosti, strategiji i doktrini obrane i zaštite i spašavanja, kao i iskustvima i spoznajama kroz dosadašnje organizacijske oblike djelovanja. U nekim državama civilna zaštita djeluje u okviru ministarstava obrane ili unutarnjih poslova, kod nekih u okviru državnih ustanova i uprava, negdje djeluje kao samostalna organizacija koja za svoj rad odgovara najvišim zakonodavnim tijelima. Osobne i materijalne formacije su različite i svaka država odlučuje koje su vrste, veličine formacija i opremljenosti najprikladnije za njih, s obzirom na prije istaknute okolnosti. Na međunarodnoj konferenciji o civilnoj zaštiti u Kini, 1998. godine, dat je prijedlog organizacije civilne zaštite (Shema 7.) u nacionalnim okvirima od strane International civil defence organization (ICDO). [1]

Shema 7. Prijedlog ICDO za organizaciju civilne zaštite u nacionalnim okvirima [1]

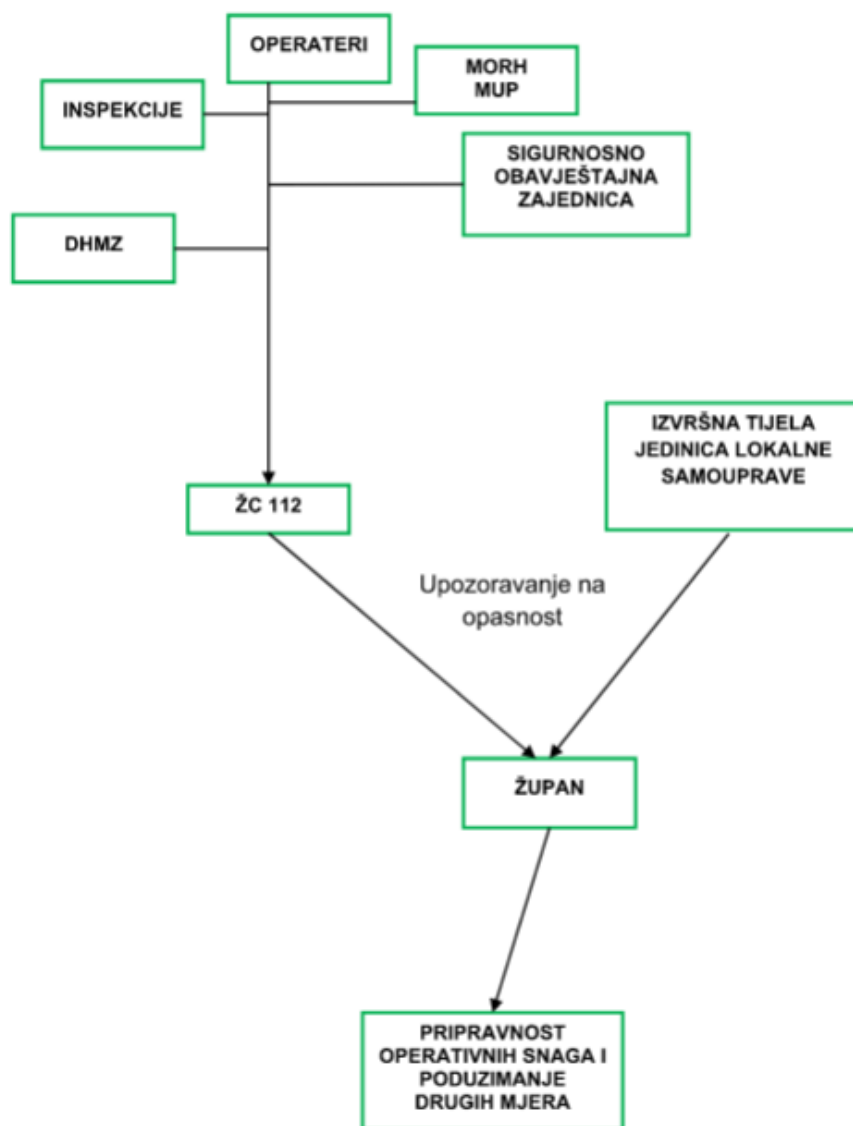
4.1. Struktura sustava civilne zaštite Grada Karlovca

U slučaju neposredne prijetnje od nastanka katastrofe ili velike nesreće na području Karlovačke županije, Župan ima pravo i obvezu mobilizirati sveukupne ljudske i materijalno-tehničke potencijale s područja te jedinice lokalne samouprave, sukladno Planu djelovanja civilne zaštite.

Odmah po prijemu informacije o mogućnosti nastanka velike nesreće od Županijskog centra 112, te u slučaju opasnosti od nastanka katastrofe ili velike nesreće Župan Karlovačke županije (Damir Jelić) naređuje mobilizaciju Stožera civilne zaštite. Stožer civilne zaštite mobilizira se u što kraćem vremenu. Razlog je što je Stožer dio snaga za prvi odgovor i nadležni su za operativno usklađivanje djelovanja operativnih snaga na lokalnim i regionalnim razinama.

Župan i njegovi zamjenici mobiliziraju se trenutno, odmah po nastanku događaja. Na taj način pokreće se operativno djelovanje sustava reagiranja. Oni su ujedno i odgovorne osobe koje donose odluke o mobiliziranju kapaciteta lokalnih zajednica u katastrofi i velikoj nesreći.

Župan Karlovačke županije, putem Županijskog centra 112, direktnim pozivom ili putem teklića, poziva načelnika Stožera civilne zaštite i članove Stožera da odmah dođu u Ured Župana. Načelnik Stožera telefonom/mobitelom/tekličkog sustava poziva članove Stožera i provjerava jesu li dobili poziv za mobilizaciju. Prva zadaća Stožera civilne zaštite je izrada grube procjene posljedica uzrokovanim velikim nesrećama i katastrofama (potres, degradacija tla, poplava, požar, epidemija i pandemija, ekstremne vremenske pojave). Procjena se vrši u najkraćem mogućem vremenu. Načelnik Stožera prati tijek mobilizacije i predlaže dodatne mjere. Istovremeno obavještava sve članove o razlozima mobilizacije, nastaloj situaciji i zadaćama koje su do tada poduzete. Stožer civilne zaštite dalje prati stanje na području nadležnosti i predlaže Županu donošenje potrebnih odluka, zapovijedi, obavijesti, naloga, rješenja i dr. Pojedini članovi Stožera civilne zaštite, neposredno na terenu prate tijek aktivnosti i predlažu dodatne mjere i aktivnosti, nakon uvida u stvarno stanje. U odsutnosti Župana poduzimanje mjera pripravnosti nalaže zamjenik Župana (Martina Furdek Hajdin, Vesna Hajsan Dolinar, Mirko Martinović). [20]

Shema 8. Hijerarhija zaprimanja informacije, te prosljeđivanje iste [20]

Temeljem dobivenih informacija o mogućim ugrozama od Županijskog centra 112, Župan Karlovačke županije o istom obavješćuje:

Operativne snage sustava civilne zaštite Karlovačke županije:

- Stožer civilne zaštite Karlovačke županije – Načelnik stožera Josip Ribar
- Vatrogasna zajednica Karlovačke županije i Javne vatrogasne postrojbe grada Karlovca i Ogulina – član Stožera Goran Franković
- Društvo Crvenog križa Karlovačke županije – član Stožera Branka Hastor
- HGSS – stanica Karlovac – član stožera Dubravko Butala
- HGSS – stanica Ogulin [20]

Pravne osobe sa snagama i kapacitetima od interesa za sustav civilne zaštite

Karlovačke županije su:

- Županijska uprava za ceste, Karlovac – član Stožera Stjepan Turković
- Gradska toplana d.o.o. Karlovac
- Zelenilo d.o.o. Karlovac
- Čistoća d.o.o. Karlovac
- Vodovod i kanalizacija d.o.o. Karlovac
- Komunalno poduzeće Duga Resa
- Komunalno Ozalj d.o.o.
- Komunalac Slunj d.o.o.
- Vodovod i kanalizacija d.o.o. Ogulin.
- Javna ustanova „Natura VIVA“ za upravljanje zaštićenim dijelovima na području Karlovačke županije

Udruge građana od interesa za sustav civilne zaštite Karlovačke županije:

- Ronilački klub „Vodomar“ Duga Resa
- Radio klub Ozalj.

Operativne snage koje djeluju na području Karlovačke županije (a nisu u nadležnosti Županije) aktiviraju se i mobiliziraju prema vlastitim operativnim planovima kojima se uređuje njihova nadležnost te na zahtjev nadležnog Stožera civilne zaštite:

- Zavod za hitnu medicinu Karlovačke županije – član Stožera Nikša Antica
- Dom zdravlja Karlovačke županije
- Dom zdravlja Karlovac
- Dom zdravlja Ozalj
- Dom zdravlja Duga Resa
- Dom zdravlja Ogulin
- Dom zdravlja Slunj
- Dom zdravlja Vojnić
- Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije – član Stožera Jelica Magdić
- Centar za socijalnu skrb Karlovac,
- Centar za socijalnu skrb Duga Resa, [20]

- Centar za socijalnu skrb Ogulin,
- Centar za socijalnu skrb Slunj,
- Županijska uprava za ceste Karlovačke županije,
- Ceste Karlovac d.o.o.,
- Veterinarska stanica Karlovac,
- Veterinarska stanica Ogulin

Ministarstvo unutarnjih poslova - Policijska uprava karlovačka:

- Policijska postaja Karlovac, Duga Resa, Ogulin, Ozalj, Slunj, Vojnić – član Stožera Darko Bratić
- Postaja prometne policije Karlovac,
- Hrvatske ceste d.o.o., poslovna jedinica Karlovac
- Hrvatske vode, VGO srednja i donja Sava – VGI „Kupa“ Karlovac – član Stožera Biljana Željeznjak

Hrvatska elektroprivreda:

- Elektra Karlovac
- Pogon Ogulin
- Pogon Duga Resa
- Pogon Ozalj
- DP Elektrolika Gospić – Pogon Plitvička jezera

Hrvatske šume:

Podružnica Karlovac:

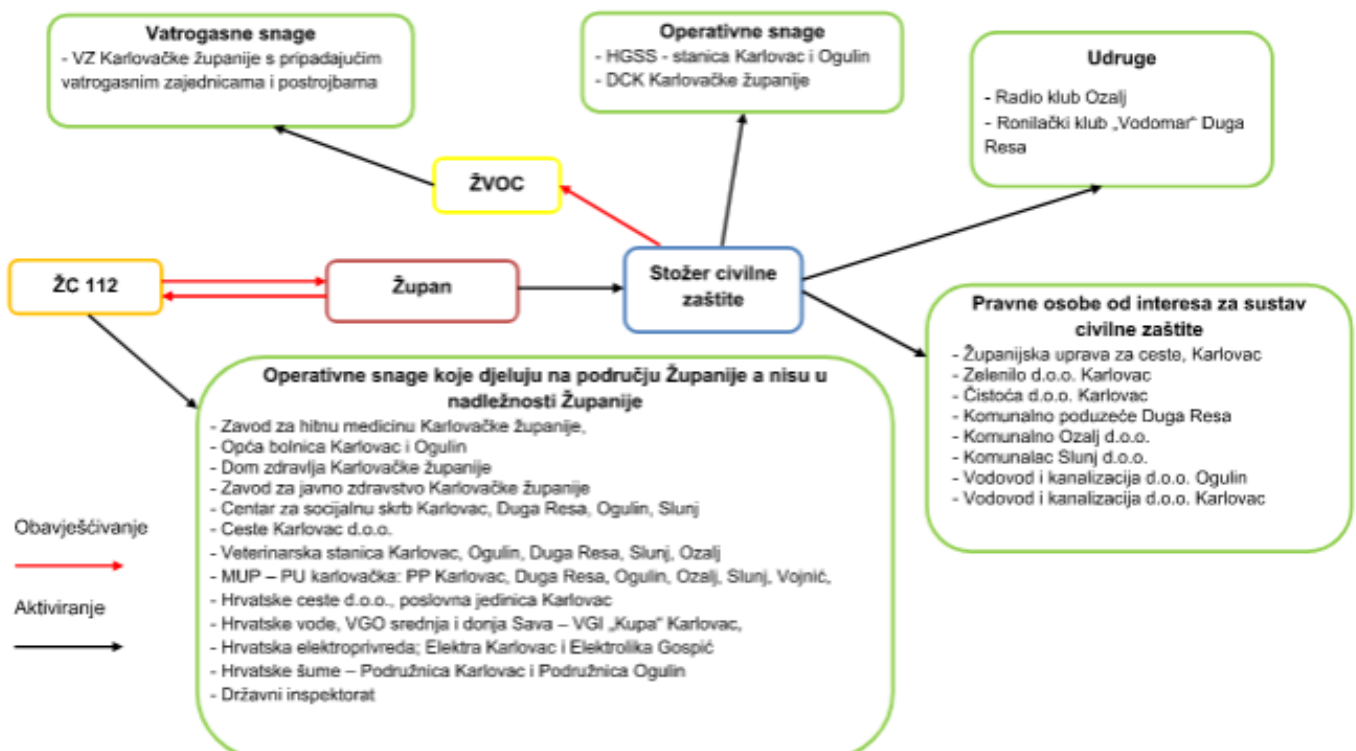
- Šumarija Cetingrad
- Šumarija Duga Resa
- Šumarija Karlovac
- Šumarija Krnjak
- Šumarija Slunj
- Šumarija Vojnić
- Šumarija Draganić
- Šumarija Ozalj
- Šumarija Rakovica [20]

Podružnica Ogulin:

- Šumarija Ogulin
- Šumarija Josipdol
- Šumarija Saborsko Plaški [20]

Budući da Grad Karlovac leži na 4 rijeke, te svake godine vodi borbu sa poplavama i ugrozama od iste, upravo je poplava jedan od najčešćih faktora elementarnih nepogoda uz ostale faktore koji prijete Gradu Karlovcu. Na slici je prikazan plan djelovanja sustava civilne zaštite u slučaju poplave, te je prikazana hijerarhija obavješćivanja i aktiviranja operativnih snaga prema potrebi. (Slika 1.)

Poplava

Slika 1. Plan djelovanja sustava civilne zaštite u slučaju poplave [20]

5. SUSTAV CIVILNE ZAŠTITE

Sustav civilne zaštite obuhvaća mjere i aktivnosti (preventivne, planske, organizacijske, operativne, nadzorne i financijske) kojima se uređuju prava i obveze sudionika, ustroj i djelovanje svih dijelova sustava civilne zaštite i način povezivanja institucionalnih i funkcionalnih resursa sudionika koji se međusobno nadopunjuju u jedinstvenu cjelinu radi smanjenja rizika od katastrofa te zaštite i spašavanja građana, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša na teritoriju Republike Hrvatske od posljedica prirodnih, tehničko-tehnoloških velikih nesreća i katastrofa, otklanjanja posljedica terorizma i ratnih razaranja.

Sustav civilne zaštite ustrojava se na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini, a povezuje resurse i sposobnosti sudionika, operativnih snaga i građana u jedinstvenu cjelinu radi smanjenja rizika od katastrofa, pružanja brzog i optimalnog odgovora na prijetnje i opasnosti nastanka te ublažavanja posljedica velike nesreće i katastrofe. [2]

5.1. Djelovanje sustava civilne zaštite

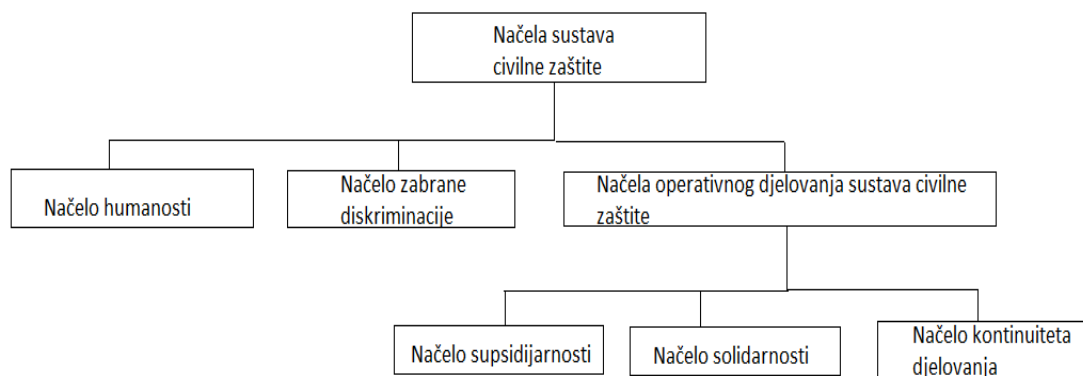
Sustav civilne zaštite redovno djeluje putem preventivnih i planskih aktivnosti, razvoja i jačanja spremnosti sudionika i operativnih snaga sustava civilne zaštite.

Reagiranje operativnih snaga sustava civilne zaštite nastavlja se na djelovanje žurnih službi i redovnih snaga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kada one svojim sposobnostima nisu u mogućnosti spriječiti nastanak i/ili razvoj velike nesreće i katastrofe.

Kada velika nesreća i/ili katastrofa nadilazi sposobnosti svih sudionika i operativnih snaga sustava civilne zaštite Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske može donijeti odluku o traženju i primanju međunarodne pomoći sukladno odredbama ovog Zakona i obvezama Republike Hrvatske preuzetim iz međunarodnih ugovora. [2]

6. NAČELA SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE

Načela sustava civilne zaštite su opća načela, te je njihova podjela prikazana na sljedećoj shemi (Shema 8.)

Shema 9. Podjela načela sustava civilne zaštite [9]

Načelo humanosti ostvaruje se osiguravanjem poštivanja osoba kojima se pruža pomoć, osiguravanjem prava na fizički i mentalni integritet i zaštitom osobnosti.

Načelo zabrane diskriminacije u sustavu civilne zaštite ostvaruje se pružanjem potrebne pomoći svima kojima je potrebna, neovisno o rasi, etničkoj pripadnosti, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovnom stanju, članstvu u sindikatu, obrazovanju, društvenom položaju, bračnom ili obiteljskom statusu, dobi, zdravstvenom stanju, invaliditetu, genetskom naslijeđu, rodnom identitetu, izražavanju ili spolnoj orijentaciji.

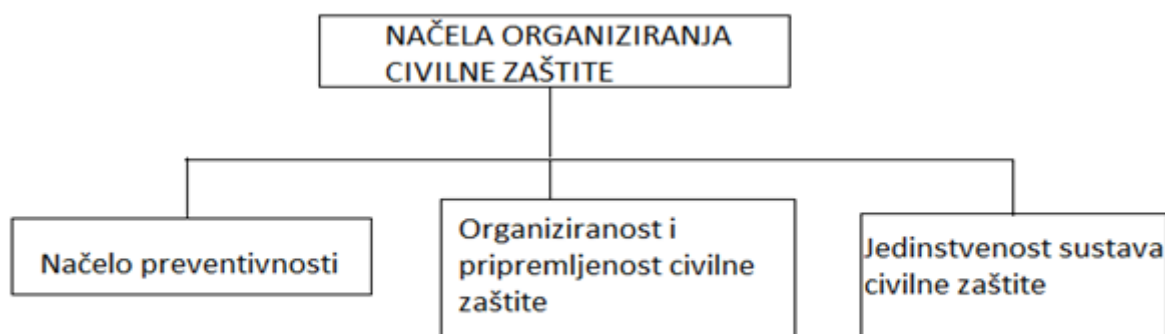
Načelo supsidijarnosti - odluke i mjere civilne zaštite prvenstveno se donose i provode angažiranjem svih raspoloživih vlastitih resursa i sposobnosti sudionika i operativnih snaga sustava civilne zaštite jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koja je pogođena velikom nesrećom ili katastrofom.

Načelo solidarnosti - pogođenoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave upućuje se dodatna pomoć nakon što je angažirala sve svoje raspoložive resurse i sposobnosti sudionika i operativnih snaga sustava civilne zaštite.

Načelo kontinuiteta djelovanja - sudionici i operativne snage u sustavu civilne zaštite nastavljaju izvršavati poslove iz svog djelokruga i u velikim nesrećama i katastrofama. [2]

6.1. Načela organiziranja civilne zaštite

Načela organiziranja civilne zaštite prikazana su slijedećom podjelom (Shema 9.)

Shema 10. Podjela načela organiziranja civilne zaštite [1]

Načelo preventivnosti – Podrazumijeva primjenu svih mjera kao i aktivnosti radi smanjenja rizika određenih opasnosti po narodnoj izreci Bolje spriječiti nego liječiti. Ovdje se ukazuje na značaj samosvijesti kod svakog građanina, do izražene svijesti svake institucije u društvu u doprinosu pripremanja za zaštitu od opasnosti i spremnosti upozorenja drugih kraj sebe i svoje eventualne uključenosti za pružanje pomoći drugima.

Organiziranost i pripremljenost civilne zaštite – Ovim načelom osigurava se da snage i materijalno-tehnička sredstva civilne zaštite i drugih čimbenika koji se po planovima uključuju u aktivnosti zaštite i spašavanja već u miru budu pripremljene, osposobljene i opremljene za izvanredne situacije ili ratna djelovanja. Pretpostavka za to je osposobljen i stručan profesionalni kadar koji svojom stručnošću, te pravilnom procjenom situacije će najracionalnije i što efikasnije provoditi potrebne mjere kojima će se zaštititi građani i materijalna dobra na ugroženom području. Svaka opasnost i ugrožavanje traže i različite procjene rizika i time odgovarajuće postupanje.

Jedinstvenost sustava civilne zaštite – Svi čimbenici i institucije društva kao i organizacije od posebnog značaja pri pripremanju, provođenju vježbi i u stvarnim situacijama jedino uspješno mogu djelovati pod jedinstvenim rukovođenjem od strane organa zapovijedanja civilnom zaštitom od mjesnih odbora i tvrtki do najviše razine rukovođenja civilnom zaštitom na razini države. Na taj način se racionalno i efikasno mogu upotrijebiti sve snage i sredstva za provedbu sustava zaštite i spašavanja. Uz ovo načelo jedinstvenosti treba vezati brzinu procjene opasnosti, brzo donošenje zapovijedi o aktiviranju određenih snaga i sredstava na određenom prostoru. [1]

6.2. Načela sustava zaštite i spašavanja

Načelo vladavine prava – kojim se osigurava prioriteto pravo , pravo prioriteta u državi u slučaju ratnih razaranja, elementarnih nepogoda i tehničkih incidenata, radi zaštite i spašavanja ljudskih života.

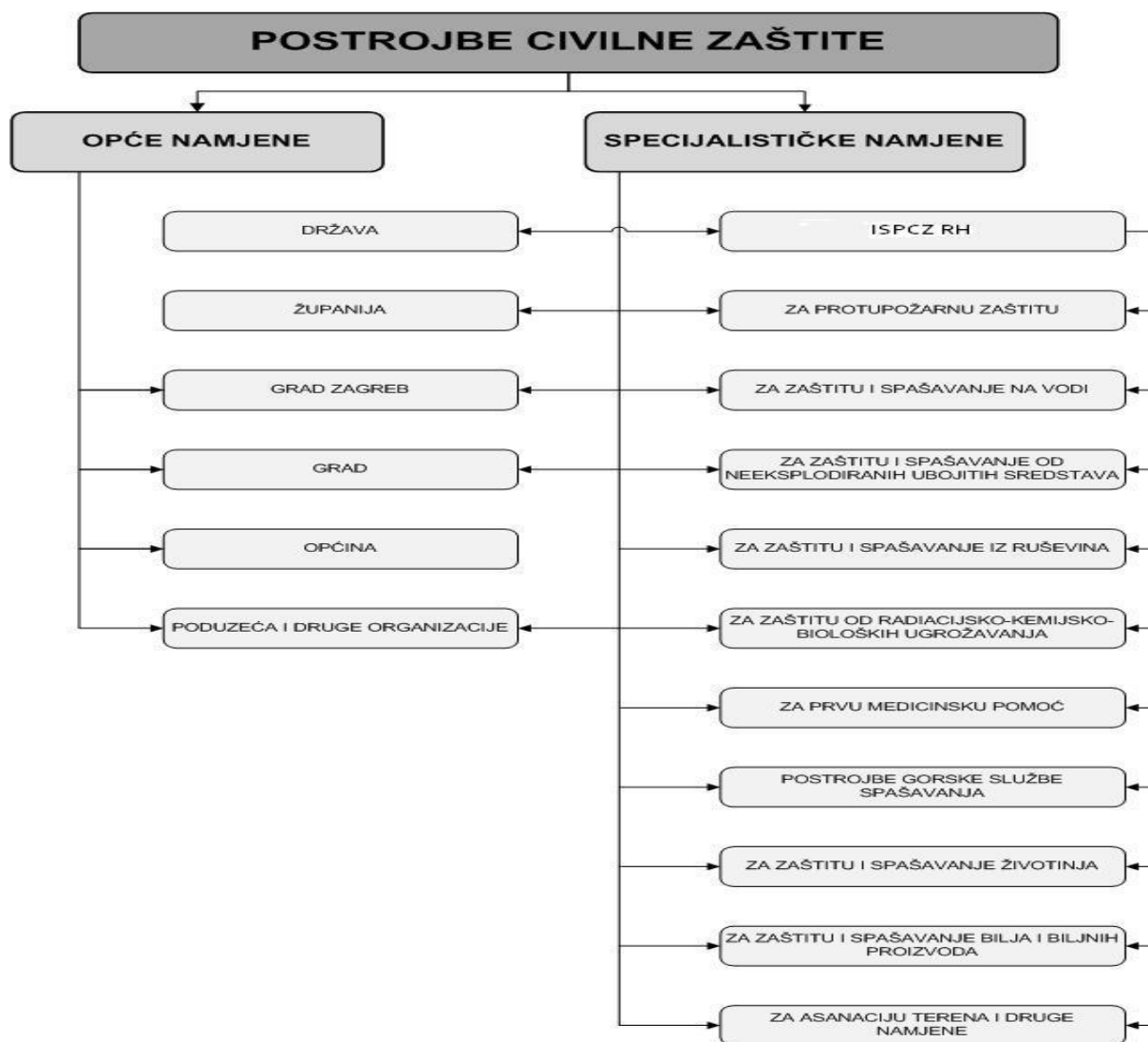
Načelo solidarnosti i pravovremenog informiranja građana - osigurava da putem rukovođenja akcijama zaštite i spašavanja na ugroženom području svi građani budu pravovremeno i stalno informirani. Isto tako ovim načelom se omogućava masovno uključivanje građana u skladu sa svojim mogućnostima.

Načelo redoslijeda sudjelovanja snaga i sredstava za zaštitu i spasavanje – podrazumijeva da se prvo angažiraju sve raspoložive snage i sredstva jedinica lokalne uprave i samouprave na čijem području dolazi do mogućnosti ugrožavanja ili je već nastupilo ugrožavanje sa posljedicama. Ukoliko te snage nisu dovoljne slijedi uključivanje raspoloživih snaga i sredstava na razini Županije, a zatim slijede interventne snage na razini Republike Hrvatske, zatim eventualna pomoć od susjednih država i šire.

Načelo odgovornosti - podrazumijeva da svatko u okviru svoje propisane odgovornosti mora izvršavati svoj dio obveza i zadataka i da je tu neophodna koordinacija aktivnosti. Dakle nitko u državi ne može biti izuzet od odgovornosti za eventualne posljedice zbog propusta i krivih prosudbi pri organiziranju i provođenju aktivnosti zaštite i spašavanja u određenim situacijama. [1]

7. POSTROJBE SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE

Postrojbe civilne zaštite organiziraju se ,opremaju i osposobljavaju za zaštitu i spašavanje ljudi , materijalnih dobara, kulturnih i drugih dobara, od ratnih tazaranja, elementarnih nepogoda, tehničko – tehnoloških akcidenata, kao i drugih opasnosti u miru i ratu. One sačinjavaju posebno organizirane snage sustava civilne zaštite radi provedbe određenih elemenata iz plana zaštite i spašavanja. Aktiviraju se po procjeni i shodno potrebama na razine države, jedinica lokalne – regionalne samouprave, u poduzećima i drugim organizacijama koje se svakodnevno bave sa istom ili sličnom djelatnošću. [1] Postrojbe civilne zaštite podijeljena su na opće i specijalističke namjene, te je njezina podjela prikazana sljedećom shemom (Shema 10.)

Shema 11. Prikaz postrojbi civilne zaštite u RH [1]

7.1. Postrojbe opće namjene

Postrojbe opće namjene su najmasovniji oblik organiziranja i pripremanja društva za potrebne mjere i aktivnosti u slučaju bilo koje vrste ugrožavanja pojedinog područja. One zapravo čine jezgro civilne zaštite oko koga se angažiraju svi sposobni građani u spasilačkim aktivnostima na mjestu ugrožavanja.

Dolaskom postrojbi specijalizirane namjene, one ostaju kao njihova ispomoć ukoliko se procjeni da je to potrebno. Popuna ovih postrojbi obveznicima civilne zaštite provodi se sa područja za koje se postrojbe osnivaju i organiziraju. [1]

Pripremaju se za slijedeće zadatke:

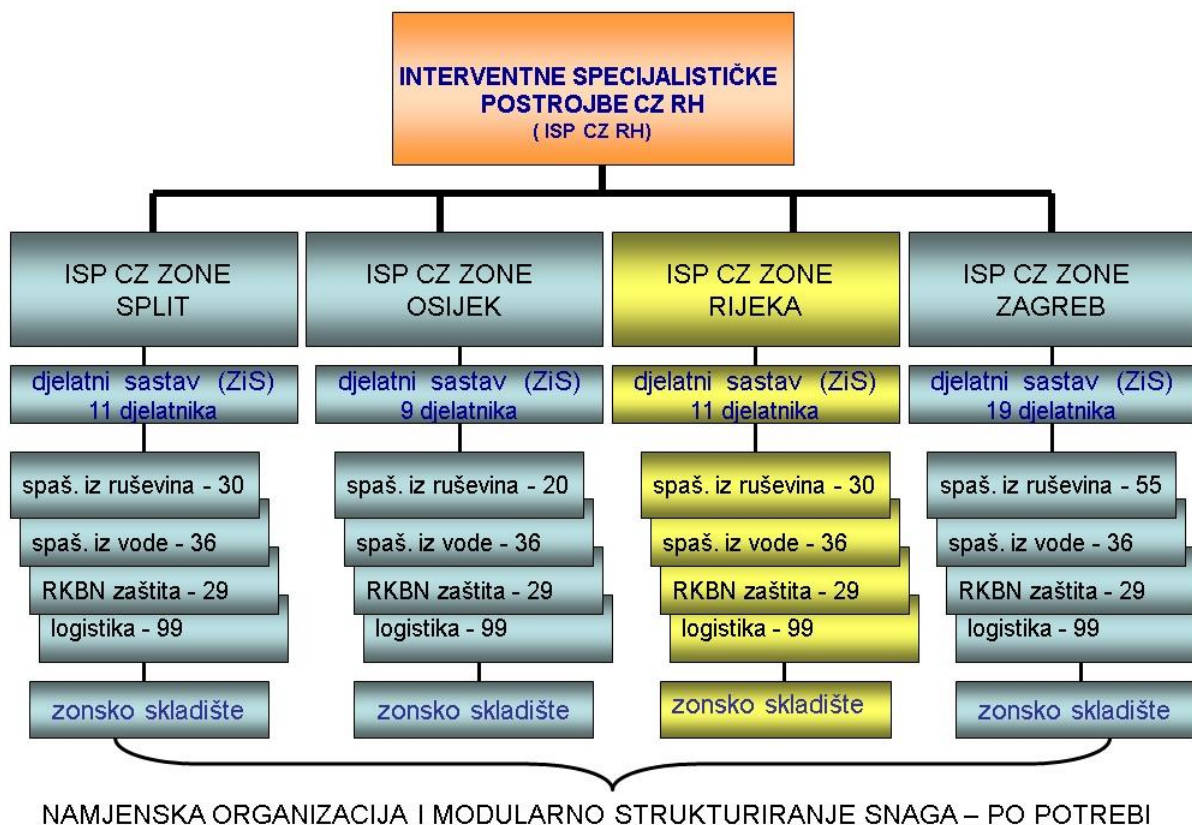
- Spašavanje osoba iz ruševina,
- Spašavanje iz oštećenih ili ugroženih objekata,
- Gašenje početnih požara i držanje istih pod kontrolom do dolaska specijalističkih snaga za zaštitu od požara,
- Provođenje dekontaminacije neozljeđenih osoba, stoke, i manjih objekata,
- Pretežno djeluju u svojim područjima za koje se osnivaju,
- U slučaju potrebe djeluju i šire po zapovjedima Zapovjedništva civilne zaštite.

[1]

7.2. Interventne specijalističke postrojbe civilne zaštite Republike Hrvatske (ISPCZH)

ISPCZRH se organiziraju i ustrojavaju kao temeljne operativne sposobnosti civilne zaštite na nacionalnoj razini pod izravnom nadležnošću Državne uprave za zaštitu i spašavanje i Zapovjedništva civilne zaštite Republike Hrvatske. Namijenjene su za operativno provođenje najsloženijih specijalističkih zadataka spašavanja na vodi, radiološko-kemijsko-biološko-nuklearne zaštite (RKBN), spašavanja iz ruševina i logističke poslove u slučaju katastrofe i velike nesreće.

ISPCZRH jamče najučinkovitiju uporabu materijalnih resursa i ljudskih kapaciteta u zaštiti i spašavanju stanovništva, materijalnih dobara i okoliša u katastrofi i velikoj nesreći. Namijenjene su i za pružanje potpore nositeljima u provođenju svih oblika humanitarnih operacija u Republici Hrvatskoj te za sudjelovanje u pružanju međunarodne pomoći. [3] Idućom slikom prikazan je numerički prikaz Interventnih specijalističkih postrojbi po najvećim gradovima u RH. (Slika 1.)

Slika 2. Numerički prikaz interventnih specijalističkih postrojbi CZ RH po gradovima [1]

7.2.1. Vrste interventnih specijalističkih postrojbi civilne zaštite Republike Hrvatske

Interventne specijalističke postrojbe civilne zaštite Republike Hrvatske utemeljuju se po specijalnostima za:

- spašavanje iz ruševina
- spašavanje iz vode
- RKBN zaštitu
- logistiku.

Timovi za spašavanje iz ruševina dijele se u 3 kategorije:

Tim lake kategorije – ustrojava se za površinske pretrage i spašavanje i planira za uporabu odmah nakon izvanrednog događaja. Namijenjen je pretraživanju i spašavanju u Republici Hrvatskoj i za pružanje pomoći susjednim državama. Tim se sastoji od 20 pripadnika i 2 potražna psa.

Tim srednje kategorije – ustrojava se za tehničko pretraživanje i operacije spašavanja u strukturalnim ruševinama. Osposobljava se za razbijanje, bušenje i rezanje betona od kakvog su uobičajeno napravljene stambene zgrade (ali ne i za rezanje, bušenje i razbijanje armiranog betona). Tim se sastoji od 30 pripadnika i 3 potražna psa (tim lake kategorije + 10 pripadnika i 1 pas).

Tim teške kategorije – ustrojava se za najzahtjevnije tehničke pretrage i operacije spašavanja u strukturalnim ruševinama, posebno onima koje uključuju građevine izgrađene ili ojačane armiranim betonom. Namijenjen je za pružanje pomoći u Republici Hrvatskoj i izvan njenih granica u iznenadnim nesrećama, koje su rezultirale višestrukim kolapsom brojnih armiranih građevina, tipičnih u urbanim sredinama. Upotrebljava se kada su lokalni resursi na pogođenom području u Republici Hrvatskoj ili resursi pogođene države nedostatni ili nemaju sposobnost obavljanja najzahtjevnijih pretraživanja i spašavanja. Tim se sastoji od 55 pripadnika i 4 potražna psa (tim srednje kategorije + 25 pripadnika i 1 pas). [3]

Tim za zaštitu i spašavanje iz vode - sastavljen je od tri skupine. Svaka skupina sastoji se od zapovjednika skupine i dvije ekipe po pet pripadnika, a ukupna veličina tima je 36 pripadnika.

Tim za radiološku, kemijsku, biološku i nuklearnu zaštitu - sastavljen je od dvije skupine i ukupne je veličine 29 pripadnika.

Tim za logistiku - sastavljen je od četiri skupine i ukupne je veličine 99 pripadnika.

Za potrebe obavljanja složenijih poslova zaštite i spašavanja, kao i za sudjelovanje u međunarodnim operacijama, mogu se formirati kombinirani timovi sastavljeni od pripadnika različitih timova ISPCZRH, sukladno konkretnim operativnim zahtjevima i odluci ravnatelja Državne uprave za zaštitu i spašavanje. [3]

Slika 3. Pokazna vježba interventnih specijalističkih snaga sustava civilne zaštite Osječko-baranjske županije "Borovik 2019." [10]

7.3. Vatrogasne postrojbe

Vatrogasne postrojbe organiziraju se , opremaju i osposobljavaju za provođenje zadataka zaštite stanovništva i materijalnih dobara od požara. Osnivaju se od osoba i tehničkih sredstava postojećih dobrovoljnih vatrogasnih društava , pripadnika profesionalnih vatrogasnih postrojbi kao i posebno osposobljenik obveznika civilne zaštite. [1] Temeljni zadaci ovih postrojbi su :

- Gašenje požara i držanje istih pod kontrolom do dolaska interventne profesionalne vatrogasne postrojbe,
- Provođenje aktivnosti na spašavanju osoba i materijalnih dobara iz objekata koji gore,
- Nastojanje zaustaviti daljnje širenje požara na druge susjedne objekte,
- Osigurati stalno snabdjevanje vodom kao sredsvom za gašenje požara,
- Provođenje dekontaminacije objekata, sredstava i površina,
- Osiguranje vode za piće za potrebe ugroženog stanovništva,
- Ispumpavanje vode iz poplavljenih objekata,
- Lagano polijevanje ruševina vodom radi smanjenja prašine kako bi se omogućilo lakši pristup i izvlačenje zatrpanih osoba pod ruševinama,
- Pružanje pomoći i spašavanje osoba nastradalih u prometui,
- Spašavanje osoba sa visina i iz dubina. [1]

Slika 4. Pružanje pomoći unesrećenoj osobi [11]

7.4. Postrojbe za zaštitu i spašavanje na vodi

Ove vrste specijalističkih postrojbi organiziraju se od plovnih sredstava i potrebne opreme od organizacija i poduzeća koje se svakodnevno bave sličnim poslovima (Hrvatske vode, poduzeća za promet na vodi, privatne tvrke koje eksploatiraju prirodna dobra na vodenim površinama, ronilački klubovi i dr.). Formacijska veličina ovih specijalističkih postrojbi prilagođava se veličini i potrebi raspoloživih sredstava, kao i procjenama potrebama za takvim postrojbama vezano za gustoću i veličinu naseljenih mjesta uz obale rijeka, jezera ili mora. [1]

Osnovni zadaci ovih postrojbi su:

- stalno izviđanje vodenih površina određenog područja i praćenje istih;
- provode zaštitu i spašavanje stanovništva, materijalnih dobara i životinja iz poplavljenog područja i na vodi,
- sudjeluju u evakuaciji stanovništva iz ugroženih područja,
- osiguravaju sigurno prevoženje preko rijeka i poplavljenog područja,
- sudjeluju u saniranju oštećenih nasipa i zaštiti objekata,
- ispušavanje vode iz poplavljenih objekata i prostorija,
- osiguranje stanovništva na poplavljenom području sa vodom, hranom i drugim potrebama. [1]

Slika 5. Vježba spašavanja nesrećenog iz vode [12]

7.5. Postrojbe za zaštitu i spašavanje od neeksplozivnih ubojitih sredstava

Ovisno o vrsti i broju značajnijih objekata na određenom prostoru, prirodi terena, stupnju pripremljenosti određenih struktura za sudjelovanje u aktivnostima spašavanja, procjenjuju se moguće posljedice od eventualnog ugrožavanja objekata. Analiza podataka iz prošlih ratova ukazuju da oko 5% upotrebljenih ubojnih sredstava ne eksplodira. [1]

Osnovni zadatci ovih postrojbi su :

- Izviđanje, pretraživanje određenih područja, za koje se pretpostavlja da se na istima mogu nalaziti i NUS,
- Dezaktiviranje i uništavanje istih,
- Obilježavanje i osiguranje istih, i traženje pomoći od policijskih ili vojnih stručnjaka [1]

7.6. Postrojba za zaštitu i spašavanje iz ruševina

Ove postrojbe organiziraju se radi otkrivanja i spašavanja zatrpanih i ugroženih osoba od mirnodopskih i ratnih ugrožavanja.

Osnovni zadatci postrojbi su :

- Izviđanje i raskrčivanje ruševina zbog pronalaska zatrpanih i pružanja prve medicinske pomoći ugroženima,
- Osiguranje oštećenih dijelova objekata radi sigurnog ulaženja u ruševinu i traženje zatrpanih,
- Spašavanje osoba sa visina pri rušenju objekata ili pri požarima (viši katovi objekata). [1]

Slika 6. Pokazna vježba spašavanja unesrećenog iz ruševina [13]

7.7. Postrojba za radiološko-kemijsko-biološku zaštitu

Ove postrojbe izvršavaju izuzetno teške, složene i opasne zadatke.

Organiziraju se od obveznika civilne zaštite i dopunjuju stručnim kadrovima i tehničkim sredstvima, uređajima i opremom od znanstveno istraživačkih instituta, laboratorija, hidrometeorološke službe, te drugih organizacija i ustanova. U suradnji s nadležnim institutima i laboratorijima utvrđuju vrstu, intenzitet i veličinu kontaminacije.

[1]

Izvršavaju slijedeće zadatke:

- Izviđanje područja i objekata od eventualne RKB kontaminacije,
- Utvrđuju intenzitet konataminairanog područja i mogućih opasnosti na ljude, materijalna dobra, životinje, bilje, hranu, vodu, zrak i ostalo,
- Uzimanje uzoraka i analiza istih radi pravovremen zaštite navedenih čimbenika,
- Izvršenje RKB dekontaminacije stanovništva, obveznika postrojbi i drugih osoba kao i opreme, prometnica i objekata. [1]

Slika 7. Pokazna vježba civilne zaštite u slučaju radioloških-kemijskih i bioloških opasnosti [14]

7.8. Postrojbe za prvu medicinsku pomoć

Ove postrojbe se organiziraju od obveznika civilne zaštite i članova organizacije Crvenog križa osposobljenih za pružanje prve pomoći i njegu ozljeđenih osoba u slučaju rata, elementarne nepogode ili drugog incidenta. [1]

Osnovni zadatci ovih postrojbi su :

- Pružanje prve medicinske pomoći ozljeđenim osoba na mjestu gdje su zatečeni ,
- Transport ozljeđenih osoba od mjesta ozljeđivanja do trijažnog mjesta,
- Transport ozljeđenih osoba do zdravstvene ustanove,
- dekontaminacija ozljeđenih osoba,
- kontrola ispravnosti hrane i vode,
- sudjelovanje u asanaciji terena,
- provođenje higijensko – epidemioloških mjera [1]

Slika 8. Pokazna vježba pružanja prve pomoći unesrećenom [15]

7.9. Postrojbe gorske službe spašavanja

Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS) je dragovoljna služba spašavanja javnog karaktera. Specijalizirana je za spašavanje u planinama, stijenama, speleološkim objektima, i drugim nepristupačnim mjestima kada pri spašavanju treba primijeniti posebno stručno znanje i upotrijebiti opremu za spašavanje u planinama. [1]

Ove postrojbe izvršavaju slijedeće zadatke:

- otkrivaju, pronalaze i spašavaju osobe zatrpane lavinama, nanosima i drugim nesrećama u planinama,
- sudjeluju u potragama i spašavanju nestalih osoba na nepristupačnom terenu i planinskim područjima,
- spašavaju osobe iz špilja, jama i vrtača,
- spašavaju osobe s litica, vrleti i visokih objekata,
- obavljaju transport i evakuaciju ozlijeđenih,
- obavljaju i druge poslove zaštite i spašavanja.
- da štiti planinsku floru i faunu, prirodne rijetkosti, planinske kao i ostale javne objekte u planinama. [1]

Gorska služba za spašavanje okosnica je osnivanje specijaliziranih postrojbi ove vrste civilne zaštite kao specijalizirana postrojba za spašavanje u nepristupačnim područjima. [1]

Slika 9. Pokazna vježba postrojbe GSS [1]

7.10. Postrojbe za zaštitu životinja i namirnica životinjskog porijekla

Ove postrojbe se organiziraju u poljoprivredno – stočarskim područjima od obveznika civilne zaštite osposobljenih za pružanje prve pomoći životinjama. U većim farmama u postrojbe će se angažirati stručnjaci veterinarske i druge struke, dok će se u manjim seoskim domaćinstvima uključivati i radnici koji rade sa stokom.

Postrojbe se oslanjaju na veterinarske ustanove i druge slične ustanove i organizacije radi provođenja stručnog osposobljavanja za izvršavanje potrebnih zadataka. Zbog prirode različitosti zadataka koji predstoje pred ovom vrstom postrojbe zavisi i organizacijska struktura i formacije istih. [1]

Osnovni zadaci ove postrojbe su:

- pružanje pomoći ozljeđenoj i oboljeloj stoci na mjestu nastanka ozljede,
- spašavanje i transport teže ozljeđene stoke do veterinarske ustanove radi pružanja pomoći,
- ispomoć pri klanju i daljem iskorišćavanju stoke,
- sudjelovanje u ispomoći postrojbama za asanaciju, vezano za asanacijutereana i uginule stoke,
- kontrola stočne hrane i namirnica životinjskog porijekla,
- dekontaminacija ozljeđene i oboljele stoke [1]

7.11. Postrojbe za zaštitu i spašavanje bilja i biljnih proizvoda

Nositelji organizirane aktivnosti i osposobljenosti obveznika ovih postrojbi trebaju biti poljoprivredni, prehrambeni, veterinarski fakulteti i njihove znanstvene – istraživačke ustanove, zavodi i savjetodavne službe u županijama i gradovima, laboratoriji i dr. Kod ovih provedbenih zadataka, posebnu obvezu imaju i individualni poljoprivrednici koji kroz vid osobne i uzajamne zaštite moraju biti osposobljeni za provedbu mnogih zadataka kada je u pitanju zaštita bilja i biljnih proizvoda bilo za potrebe kao izvorište hrane, lijekova ili sjemena za buduću sadnju bilja. [1]

Osnovni zadatci postrojbi su:

- pružanje stručne pomoći poljoprivrednicima vezano za zaštitu bilja i njihovo sakupljanje i zbrinjavanje na sigurna mjesta,
- angažiranje zajedno sa ostalim postrojbama i građanima da se sa velikih poljoprivrednih farmi i imanja pravovremeno pokupe i zbrinu sve potrebne biljne kulture i smjeste u određene silose za daljnje postuoke,
- znanstveno – istraživačke institucije i osposobljeni i opremljeni laboratoriji svakodnevno ispituju kvalitetu određenih biljnih kultura, radi sigurnosti korišćenja iste,
- u slučaju kontaminiranosti određenih područja biljnih kultura, iste spaljuju na tim područjima uz pomoć vatrogasnih postrojbi,
- sudjeluju u evakuaciji biljnih kultura u slučaju njihova ugrožavanja. [1]

7.12. Postrojbe za asanaciju terena i druge namjene

Ove postrojbe osnivaju se od ljudstva i sredstava, opreme i mehanizacije komunalnih i drugih poduzeća i organizacija, od privatnika – vlasnika mehanizacije i obveznika civilne zaštite. [1]

Osnovni zadatci postrojbi ove vrste su:

- pronalaženje, evidentiranje i sahranjivanje stradalih osoba,
- skupljanje i zakopavanje (spaljivanje) uginulih životinja,
- prikupljanje, uništavanje i uklanjanje svih vrsta opasnih otpadaka i tvari koje mogu ugroziti živote i zdravlje ljudi i životinja,
- u slučaju potrebe mogu pomoći i drugim postrojbama u hitnosti izvršavanja određenih akcija zaštite i spašavanja [1]

8. GRAĐANI U SUSTAVU CIVILNE ZAŠTITE

Svaki građanin dužan je brinuti se za svoju osobnu sigurnost i zaštitu te provoditi mjere osobne i uzajamne zaštite i sudjelovati u aktivnostima sustava civilne zaštite.

Pod mjerama osobne i uzajamne zaštite podrazumijevaju se osobito: samopomoć i prva pomoć, premještanje osoba, zbrinjavanje djece, bolesnih i nemoćnih osoba i pripadnika drugih ranjivih skupina, kao i druge mjere civilne zaštite koje ne trpe odgodu, a koje se provode po nalogu nadležnog stožera civilne zaštite i povjerenika civilne zaštite, uključujući i prisilnu evakuaciju kao preventivnu mjeru koja se poduzima radi umanjivanja mogućih posljedica velike nesreće i katastrofe.

Osoba koja je u slučaju velike nesreće i katastrofe nastradala dužna se prijaviti nadležnom tijelu jedinice lokalne samouprave koje vodi evidenciju stradalih osoba radi ostvarivanja prava na pomoć (materijalnu, financijsku, privremeni smještaj, organiziranu prehranu i slično).

Nadležni stožer civilne zaštite putem sredstava javnog informiranja ili na drugi primjereni način javno poziva građane na provedbu aktivnosti u sustavu civilne zaštite. [2]

Svaki građanin mora se odazvati na poziv nadležnog organa civilne zaštite, i daje sve relevantne podatke o sebi i članovima svoje obitelji. Ocjenu zdravstvene sposobnosti građana za raspoređivanje u postrojbe civilne zaštite utvrđuje nadležna zdravstvena ustanova. Posebnim propisima regulirano je služenje u civilnoj zaštiti vezano za dob, trudnice, samohrani roditelji i druge kategorije građana. [1]

9. MJERE I AKTIVNOSTI U SUSTAVU CIVILNE ZAŠTITE

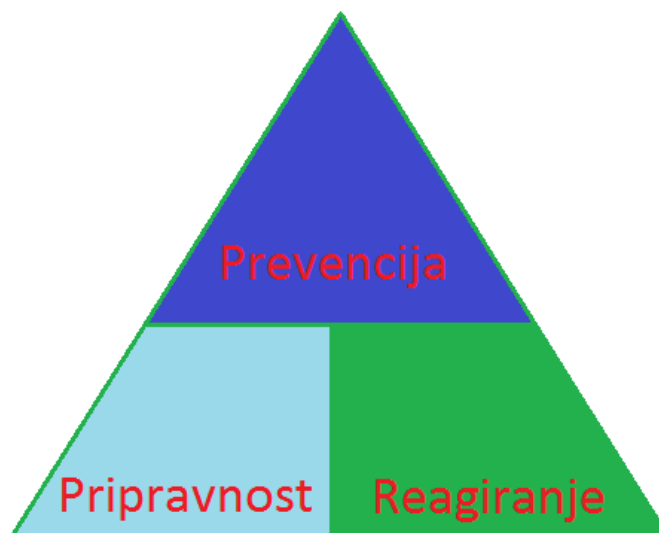
Mjere civilne zaštite su jednokratni postupci i zadaće koje provode svi sudionici u sustavu civilne zaštite na svim razinama radi spašavanja života i zdravlja građana, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša, i to: uzbunjivanje i obavješćivanje, evakuacija, zbrinjavanje, sklanjanje, spašavanje, prva pomoć, KBRN zaštita, asanacija (humana, animalna, asanacija terena), zaštita životinja i namirnica životinjskog porijekla te zaštita bilja i namirnica biljnog porijekla. [2]

9.1. Aktivnosti i faze u sustavu civilne zaštite

Aktivnosti u sustavu civilne zaštite su:

- pripremne aktivnosti koje se provode kao preventivne i planske aktivnosti u okviru redovne djelatnosti sudionika sustava civilne zaštite
- operativne aktivnosti koje se provode u rasponu od ranog upozoravanja, pripravnosti do reagiranja. [2]

Faze u sustavu civilne zaštite su:

Slika 10. Faze u sustavu civilne zaštite [9]

9.1.1. Prevencija

Preventivne aktivnosti u sustavu civilne zaštite obuhvaćaju:

- posebna istraživanja od važnosti za procjenjivanje i smanjenje rizika od katastrofa, prognoze razvoja prirodnih procesa te standarde materijala, tehničkih i operativnih rješenja od interesa za smanjenje ranjivosti
- jačanje svijesti građana, ranjivih i posebnih ciljanih društvenih skupina o opasnostima i mjerama za zaštitu te korištenje broja 112
- odgoj i obrazovanje djece o specifičnim sadržajima na temelju postojećih ili posebnih programa
- planiranje korištenja prostora
- definiranje i primjenu posebnih tehničkih pravila u građenju, industriji, prometu i drugim područjima koja svojom djelatnošću povećavaju ranjivost zajednica
- posebne strategije, procjene, akcijske planove i programe
- implementaciju međunarodnih dokumenata na području smanjenja rizika od katastrofa
- podržavanje politike održivog razvoja i mjera upravljanja identificiranim rizicima
- javno informiranje i suradnju u medijima. [2]

Preventivne aktivnosti u sustavu civilne zaštite provode sudionici i operativne snage sustava civilne zaštite i građani u okviru redovne djelatnosti radi smanjenja rizika, prijetnji i opasnosti za život i zdravlje građana, materijalnih dobara i okoliša od svih vrsta prirodnih i tehničko-tehnoloških velikih nesreća i katastrofa. [2]

9.1.2. Pripravnost

Na temelju informacija u sustavu ranog upozoravanja o mogućnosti nastanka velike nesreće pripravnost u sustavu civilne zaštite proglašava izvršno tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Pripravnost u sustavu civilne zaštite proglašava ministar na temelju informacija u sustavu ranog upozoravanja o mogućnosti nastanka katastrofe. [2]

Pripravnost se fokusira na pripremu opreme i procedura za uporabu nakon pojavljivanja nesreće, odnosno njihovo planiranje. Mjere pripravnosti mogu postojati u mnogo oblika uključujući konstrukciju skloništa, instalaciju alarmnih uređaja, stvaranje pričuvnih neophodnih usluga (npr. struje, vode, kanalizacije), te uvježbavanje planova evakuacije. Dvije jednostavne mjere mogu pomoći pripremiti pojedinca za preživljavanje događaja ili evakuaciju ako je ona neophodna. Za evakuaciju može se pripremiti opskrbna oprema za krizne situacije, dok se za svrhe skrivanja u skloništu mogu stvoriti opskrbeno zalihe. Vlasti često zagovaraju pripremu opreme za preživljavanje kao što je "72-satna oprema". Ona može uključivati hranu, lijekove, baterije, svijeće i novac. [1]

9.1.3. Reagiranje

Reagiranje započinje aktiviranjem sudionika u sustavu civilne zaštite iz civilnog sektora, nastavlja se proglašavanjem velike nesreće i katastrofe, provođenjem mjera civilne zaštite te sudjelovanjem Oružanih snaga Republike Hrvatske i policije u otklanjanju posljedica velikih nesreća i katastrofa, a završava normalizacijom i saniranjem stanja te stvaranjem uvjeta za provođenje mjera iz redovne nadležnosti tijela vlasti na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini. [2]

Aktiviranje operativnih snaga sustava civilne zaštite odlukom nalaže:

- izvršno tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave samostalno ili na prijedlog odgovorne osobe žurnih službi, operativnih snaga sustava civilne zaštite ili Ministarstva kada utvrdi da izvanredni događaj ima tendenciju razvoja u veliku nesreću i kada je proglašena velika nesreća
- ministar kada utvrdi da izvanredni događaj ima tendenciju razvoja u katastrofu te kada je proglašena katastrofa. [2]

Kada se sustav civilne zaštite aktivira na lokalnoj razini, sustav civilne zaštite na područnoj (regionalnoj) razini postupno se prema stvarnim potrebama stavlja u stanje pripravnosti.

Temeljem zahtjeva lokalne razine, područna (regionalna) razina usklađuje pružanje materijalne i druge pomoći lokalnoj razini pogođenoj velikom nesrećom.

Kada se sustav civilne zaštite aktivira na područnoj (regionalnoj) razini, sustav civilne zaštite na državnoj razini postupno se prema stvarnim potrebama stavlja u stanje pripravnosti.

Temeljem zahtjeva područne (regionalne) razine, državna razina usklađuje pružanje materijalne i druge pomoći jedinici lokalne i područne (regionalne) razine pogođenoj velikom nesrećom.

Zahtjev za pružanje pomoći višoj hijerarhijskoj razini upućuje se isključivo kada su sve sposobnosti operativnih snaga sustava civilne zaštite na nižoj razini iskorištene ili nedostatne sukladno pravilniku o standardnim operativnim postupcima koji donosi ministar.

U okolnostima kada je u dvije ili više jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave proglašena velika nesreća, viša razina preuzima koordinaciju u provođenju mjera i aktivnosti u sustavu civilne zaštite na području tih jedinica.

Viša razina sustava civilne zaštite procjenjuje opravdanost zahtjeva za pružanje pomoći zaprimljenog od strane niže razine te u slučaju njegove opravdanosti odobrava slanje pomoći. [2]

10. OSPOSOBLJAVANJE U SUSTAVU CIVILNE ZAŠTITE

Osposobljavanjem obveznika civilne zaštite obuhvaća se sustav pravila kojim se oni pripremaju za uspješno ostvarenje predviđenih aktivnosti u provedbi svih mjera i aktivnosti u području zaštite i spašavanja. Građani se osposobljavaju iz područja osobne i uzajamne zaštite za spremnost na preventivnom planu zaštitnih aktivnosti u slučaju elementarnih nepogoda, tehničkih incidenata i eventualnih ratnih opasnosti.

Obveza je organa lokalne samouprave da osposobljavanje građana organiziraju i provode u objektima gdje se očekuje njihovo sudjelovanje u eventualnim situacijama. Osposobljavanje treba provoditi kontinuirano od najmlađe životne dobi, obitelji i institucionalno, čime se omogućava brzo, stručno sudjelovanje građana u određenim aktivnostima s ciljem spašavanja ljudskih života i zdravlja, a kasnije i svega ostalog. [1]

Osposobljavanje u sustavu civilne zaštite provodi se formalnim i neformalnim obrazovanjem, informativnim i promidžbenim aktivnostima, uvježbavanjem, treninzima i vježbama, savjetovanjima, radionicama i tečajevima.

Operativne snage sustava civilne zaštite provode osposobljavanje svojih pripadnika temeljem ovlasti iz posebnih propisa iz njihova djelokruga. [2]

Za potrebe sustava civilne zaštite provodi se osposobljavanje sudionika i pripadnika operativnih snaga sustava civilne zaštite, i to:

- općinskih načelnika, gradonačelnika i župana
- članova stožera civilne zaštite na svim razinama ustrojavanja
- pripadnika postrojbi civilne zaštite
- povjerenika civilne zaštite i njihovih zamjenika
- tijela državne uprave koja obavljaju upravne, stručne i druge poslove od interesa za sustav civilne zaštite
- službi i postrojbi pravnih osoba kojima je zaštita i spašavanje redovna djelatnost, po prethodno pribavljenom mišljenju ili na zahtjev nadležnih tijela građana. [2]

Škola civilne zaštite Učilišta vatrogastva i civilne zaštite ovlaštena je obavljati sve vrste obuke pripadnika civilne zaštite i obuku građana za zaštitu i spašavanje. Obuku interventnih specijalističkih postrojbi civilne zaštite i obuku članova Kriznog stožera Vlade Republike Hrvatske, članova stožera i zapovjedništava civilne zaštite županija i gradova izvodi isključivo Škola civilne zaštite. Škola civilne zaštite u izvođenju nastave može angažirati i vanjske suradnike, sa fakulteta, visokih škola, Policijske akademije, vojnih škola, kao i poznatih stručnjaka i profesora iz inozemstva.

Postrojbe opće namjene civilne zaštite osposobljavaju se u svim disciplinama civilne zaštite od izvlačenja iz ruševina, pružanja prve pomoći ozlijeđenima do dekontaminacije stoke i niza drugih aktivnosti.

Pripadnici specijaliziranih postrojbi civilne zaštite osposobljavaju se za namjenske i specifične zadatke u području zaštite i spašavanja. Protupožarne postrojbe civilne zaštite svoje aktivnosti će baciti na gašenje i stavljanje požara pod kontrolu, dok će postrojbe za spašavanje iz ruševina naglasak staviti na otkrivanje ljudi pod ruševinama i organiziranje izvlačenja istih iz ruševina. U osposobljavanje specijaliziranih postrojbi bilo bi dobro da se u određenim dijelovima nastavnog procesa uključuju i zapovjednički dio postrojbe.

Preduvjet za uspješno osposobljavanje svih obveznika u sustavu civilne zaštite su kadrovi – nastavnici kao izvođači edukacije iz civilne zaštite. Oni moraju biti priznati stručnjaci koji su kvalificirani stručno, pedagoški i didaktičko – psihološko realizirati nastavne planove i programe za određene obveznike civilne zaštite. [1]

Slika 11. Osposobljavanje članova Stožera civilne zaštite [16]

10.1. Terenska nastava u prostorijama Državne uprave za zaštitu i spašavanje (DUZS)

Tijekom pohađanja nastave iz kolegija „Civilna zaštita“ u 2. semestru specijalističkog diplomskog stručnog studija sigurnosti i zaštite 16. travnja 2018. godine organizirana je terenska nastava od strane Zorana Vučinića struč.spec.oec. iz vježbi navedenog kolegija. Terenska nastava izvodila se u prostorijama Područnog ureda za zaštitu i spašavanje Grada Karlovca. [9]

Studentima je ovom prilikom predstavljena povijest razvoja sustava civilne zaštite u RH, zatim kako se razvija suradnja s institucijama i udrugama građana koje su u funkciji civilne zaštite, kao i s jedinicama lokalne samouprave. Na pitanja studenata odgovarali su Zdravko Jandrić, voditelj Odsjeka prevencije i planiranja, mr.sc. Tatjana Čumpek, savjetnica za prevenciju i planiranje te Dubravko Karabogdan, voditelj smjene u Županijskom centru 112. Terenska nastava organizirana je s ciljem kako bi se studenti upoznali sa strukturom i ustrojem civilne zaštite u Republici Hrvatskoj i Gradu Karlovcu. Studenti su mogli vidjeti kako funkcionira Centar 112 te upoznati protokole, problematiku i učestalost poziva na koje operateri odgovaraju tijekom 24-satnog dežurstva. [19]

Slika 12. Studenti Veleučilišta u Karlovcu u Područnom uredu za zaštitu i spašavanje Grada Karlovca [19]

Slika 13. Studenti Veleučilišta u Karlovcu u područnom uredu za zaštitu i spašavanje Grada Karlovca tijekom izlaganja prezentacije [19]

10.2. Vježbe civilne zaštite – praktični dio osposobljavanja

Vježbe civilne zaštite su najbolji pokazatelj znanja i potvrda kvalitet osposobljavanja i potvrda društveno korisnog rada i uloženog novca. One su prilika da se praktično kroz simulaciju i izvođenje što bliže eventualnoj stvarnoj situaciji spozna koliko se stvarno može očekivati od dosadašnjeg stanja osposobljenosti snaga civilne zaštite za eventualne aktivnosti u stvarnoj situaciji. Na ovaj način padaju sve aske i sisanje lažnih nada u nešto što sutra može imati nesagledive posljedice. Vježbe su prilika da se utvrdi koliko su pojedini čimbenici spremni timski sudjelovati i izvršavati svoje obveze u okviru aktivnosti civilne zaštite. Vježbe su način prezentacije sustava civilne zaštite putem praktične demonstracije rada na javnim mjestima i zapravo javni test spremnosti pred širokim masama.

Izrada elaborata za vježbu je vrlo složen i odgovoran zadatak. To je timski rad, vezan za određene ciljeve i zadatke iste. Elaborat treba da osigura visok stupanj koordinacije i organiziranosti svih sudionika vježbe po vremenu i prostoru. Organizator vježbe osniva radnu grupu sa zadatkom izrade potrebnog elaborata. Nakon snimanja stanja prostora, vremena, objekata, svih sudionika, taktičke zamisli, cilja i zadatka vježbe utvrđuje se potrebna dokumentacija elaborata vježbe. [1]

10.2.1. Vježba civilne zaštite “POŽAR“ Starigrad 2019.

31. svibnja 2019. općina Starigrad i osnovna škola Starigrad u suradnji s operativnim snagama civilne zaštite na svom području organizirali su pokaznu vježbu evakuacije i spašavanja učenika i zaposlenika iz zgrade škole u slučaju požara te evakuaciju turista iz turističkog objekta. Vježba je održana u skladu s planom vježbi za 2019. godinu koji je donijela općina Starigrad te je vremenski planirana kao preventivna aktivnost provedena uoči turističke i protupožarne sezone kako bi se senzibilizirala javnost, građani i turisti o potrebi povećane pozornosti u nadolazećoj turističkoj sezoni.

Cilj vježbe bila je provjera spremnosti i osposobljenosti sudionika vježbe, a posebno operativnih snaga sustava civilne zaštite u slučaju požara u osnovnoj školi, evakuaciji i zbrinjavanju unesrećenih i ugroženih osoba. Vježbom je demonstrirana evakuacija učenika i djelatnika škole, gašenje požara unutar i van škole, spašavanje povrijeđenih, pružanje hitne medicinske pomoći te potraga za nestalom osobom u

zgradi škole koje su proveli pripadnici DVD-a Starigrad. U ovoj vježbi je prikazana i evakuacija turista iz susjedne zgrade s apartmanima koju je zahvatio požar, uz potporu službenika Policijske postaje Obrovac. [4]

U vježbi su operativno sudjelovali:

- Stožer civilne zaštite Općine Starigrad
- Osnovna škola Starigrad
- DVD Starigrad
- MUP PU Zadarska, policijska postaja Obrovac
- Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije
- Društvo Crvenog križa Zadarske županije
- Turistička zajednica općine Starigrad
- Služba civilne zaštite Zadar Ravnateljstva civilne zaštite MUP-a [4]

Slika 14. Pokazna vježba civilne zaštite "POŽAR" – Vatrogasne postrojbe [4]

Slika 15. Pokazna vježba civilne zaštite "POŽAR" – Iznošenje unesrećenog sa mjesta nesreće [4]

Slika 16. Pokazna vježba civilne zaštite "POŽAR" – pružanje prve pomoći unesrećenom [4]

11. FINANCIRANJE SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE

Sustav civilne zaštite financira se iz državnog proračuna Republike Hrvatske, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, drugih izvora te iz donacija. [2]

U državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju se financijska sredstva za:

- razvoj i opremanje sustava civilne zaštite na državnoj razini
- izvršavanje mjera i aktivnosti u sustavu civilne zaštite na državnoj razini
- pružanje pomoći i primanje pomoći od drugih država sukladno preuzetim obvezama Republike Hrvatske iz međunarodnih ugovora
- druge troškove u sustavu civilne zaštite na državnoj razini [2]

Republika Hrvatska osniva izvanproračunski fond civilne zaštite na temelju posebnog zakona radi osiguravanja financijskih sredstava za zaštitu i spašavanje u velikim nesrećama i katastrofama.

Sve aktivirane i mobilizirane operativne snage sustava civilne zaštite imaju pravo na naknadu stvarnih troškova za sudjelovanje u provođenju mjera i aktivnosti sustava civilne zaštite u velikim nesrećama i katastrofama.

Svaka razina sustava civilne zaštite, na čiji su zahtjev njihove operativne snage aktivirane i mobilizirane, snosi troškove njihova djelovanja u velikim nesrećama i katastrofama. Ako izvršno tijelo jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave nije aktiviralo vlastite snage civilne zaštite, već ih aktivira načelnik Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave snosi troškove njihova aktiviranja i djelovanja. Kada niža razina sustava civilne zaštite zatraži pomoć više razine, unatoč tome što nije angažirala sve svoje sposobnosti, stvarne troškove angažiranja operativnih snaga više razine snosi podnositelj zahtjeva niže razine.

Kada Ministar na temelju načela solidarnosti angažira operativne snage sustava civilne zaštite niže razine, troškovi njihova djelovanja podmiruju se iz državnog proračuna Republike Hrvatske. [2]

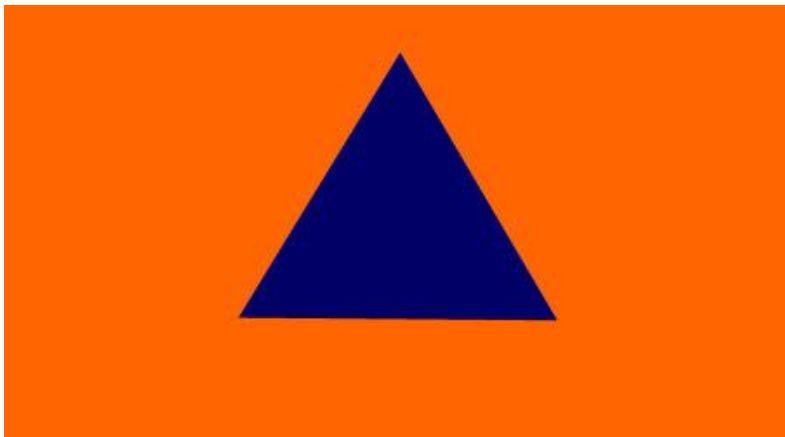
12. EVIDENCIJE, OBILJEŽJA I PREPOZNATIVLJOST PRIPADNIKA OPERATIVNIH SNAGA CIVILNE ZAŠTITE

12.1. Znak civilne zaštite

Znak civilne zaštite Republike Hrvatske je međunarodni znak civilne zaštite.

Zastava je narančasta s plavim istostraničnim trokutom u sredini jednim vrhom okrenutim gore. To je suglasnost za oznake civilne zaštite s međunarodnim ugovorima i ženevskom konvencijom. Može se izrađivati od materijala koji se lako opažaju i sa većih udaljenosti, slabije vidljivosti i noću. Međunarodni znak raspoznavanja biti će onoliko velik koliko to odgovara okolnostima, treba ga istaknuti na ravnim površinama ili na zastavama da se što bolje uočava. Preporuča se da da pripadnici civilne zaštite na svojim odorama civilne zaštite nose ovaj znak. (Slika 14.)

[1]

Slika 17. Međunarodni znak civilne zaštite [1]

Znakom civilne zaštite obilježavaju se odore, građevine, vozila i druga sredstva i oprema operativnih snaga sustava civilne zaštite.

Na vozila civilne zaštite i operativnih snaga sustava civilne zaštite ugrađuju se posebni uređaji za davanje svjetlosnih i zvučnih znakova, koje mogu koristiti u intervencijama za osiguranje prvenstva prolaza sukladno posebnom propisu u području sigurnosti prometa na cestama. [2]

12.2. Odore pripadnika civilne zaštite

Pripadnici operativnih snaga sustava civilne zaštite sudjeluju u aktivnostima civilne zaštite u odorama pripadnika snaga civilne zaštite i svojim službenim odorama

Pripadnici postrojbi civilne zaštite, povjerenici civilne zaštite i njihovi zamjenici na odori i radnoj odjeći nose znak civilne zaštite, oznaku zastave Republike Hrvatske i oznake dužnosti i specijalnosti. [2]

Vrste odora pripadnika Operativnih snaga su svečana, službena i zaštitna radna odora. [5]. Primjer zaštitne radne odore tijekom izvođenja vježbe (Slika 15.)

Slika 18. Primjer radne zaštitne odore tijekom izvođenja vježbi civilne zaštite [17]

Slika 19. Primjer radne zaštitne odore civilne zaštite [17]

12.3. Iskaznice civilne zaštite

Obveznicima civilne zaštite raspoređenima u postrojbe i na dužnost povjerenika civilne zaštite Ministarstvo i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na temelju službenih evidencija izdaju iskaznicu civilne zaštite. [2]

Iskaznica pripadnika civilne zaštite izrađuje se tehnikom zaštitnog tiska na otpornom papiru bijele boje, dimenzija je 74 × 105 mm i zaštićuje se plastičnim prozirnim omotom. [6]

Obrazac iskaznice pripadnika civilne zaštite sadrži:

a) na prednjoj strani:

- natpis: »Republika Hrvatska«, nazive »Državna uprava za zaštitu i spašavanje« i »Civilna zaštita«, naziv »Službena iskaznica obveznika civilne zaštite«,
- međunarodni znak civilne zaštite otisnut u lijevom i desnom gornjem kutu,
- ime i prezime, datum rođenja i broj osobne iskaznice pripadnika civilne zaštite,
- tekst: »Nositelj ove iskaznice zaštićen je Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. godine i dopunskim protokolom uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. godine, koje se odnose na zaštitu žrtava međunarodnih oružanih sukoba (protokol I.) u svojstvu: (pripadnosti: _____ – navodi se naziv postrojbe civilne zaštite ili drugi raspored u civilnoj zaštiti)«. [6]

b) na poleđini:

- grb Republike Hrvatske,
- datum izdavanja, broj iskaznice, datum isteka valjanosti,
- prostor za fotografiju pripadnika civilne zaštite veličine 28 × 32 mm unutar kojeg stoji natpis »SLIKA«, potpis pripadnika civilne zaštite, potpis ovlaštene osobe i MP. [6]

	REPUBLIKA HRVATSKA DRŽAVNA UPRAVA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE CIVILNA ZAŠTITA	
SLUŽBENA ISKAZNICA PRIPADNIKA CIVILNE ZAŠTITE		
Ime i prezime: _____		
Datum rođenja: _____		
Broj osobne iskaznice: _____		
NOSITELJ OVE ISKAZNICE ZAŠTIĆEN JE ŽENEVSKIM KONVENCIJAMA OD 12. KOLOVOZA 1949. GODINE I DOPUNSKIM PROTOKOLOM UZ ŽENEVSKE KONVENCIJE OD 12. KOLOVOZA 1949. GODINE, KOJI SE ODNOSE NA ZAŠTITU ŽRTAVA MEĐUNARODNIH ORUŽANIH SUKOBA (PROTOKOL I) U SVOJSTVU PRIPADNOSTI:		
_____ (naziv postrojbe ili drugi raspored u CZ)		

Slika 20. Prednja strana iskaznice [18]

The image shows the back side of a Croatian Civil Protection Certificate (iskaznica). At the top center is the coat of arms of Croatia. Below it are two lines for data entry: "Datum izdavanja: _____ Broj iskaznice: _____" and "Datum isteka valjanosti: _____". In the center is a rectangular box labeled "SLIKA". Below the box is a horizontal line followed by the text "Potpis pripadnika CZ". At the bottom left, there is a line for "Potpis ovlaštene osobe: _____ M.P.".

Slika 21. Zadnja strana iskaznice [18]

Evidenciju o izdanim iskaznicama pripadnika civilne zaštite vode Služba za civilnu zaštitu i područni uredi za zaštitu i spašavanje Državne uprave za zaštitu i spašavanje.

Evidencija sadrži: redni broj, ime i prezime pripadnika civilne zaštite, datum rođenja, broj iskaznice, datum izdavanja, datum povratka iskaznice, potpis pripadnika civilne zaštite, rubriku za napomene. [6]

12.4. Evidencije pripadnika i operativnih snaga civilne zaštite

Evidenciju pripadnika snaga civilne zaštite vode jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, a jedinice lokalne samouprave vode popis hrvatskih državljana, državljana Europskoga gospodarskog prostora i državljana trećih zemalja koji imaju odobren status stranca na stalnom boravku u Republici Hrvatskoj te osoba bez državljanstva s reguliranim statusom u Republici Hrvatskoj, starosne dobi od 18 do 65 godina života koji su uvedeni u evidenciju obveznika civilne zaštite. [2]

Središnje tijelo državne uprave nadležno za poslove civilne zaštite vodi jedinstvenu bazu podataka o spremnosti za djelovanje operativnih snaga sustava civilne zaštite, materijalnih sredstva i opreme u velikim nesrećama i katastrofama.

Baza podataka je skup međusobno povezanih podataka koji omogućavaju pregled sposobnosti operativnih snaga sustava civilne zaštite, a koji se na odgovarajući način i pod određenim uvjetima koristi za potrebe provođenja mjera i aktivnosti sustava civilne zaštite u velikim nesrećama i katastrofama te za potrebe provođenja osposobljavanja. Operativne snage sustava civilne zaštite unose podatke u bazu podataka putem Internet preglednika te ažuriraju iste odmah po promjeni podatka. Operativne snage imaju pristup bazi podataka putem ovlaštenih predstavnika. Podatke iz baze podataka Državne uprave koriste jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za potrebe izrade planova djelovanja civilne zaštite, a stožeri civilne zaštite za potrebe koordiniranja djelovanja operativnih snaga u velikim nesrećama i katastrofama na području njihove nadležnosti.

Baza podataka koristi se i za potrebe osposobljavanja i organiziranja vježbi operativnih snaga. [7]

13. ZAKLJUČAK

U oblikovanju i razvijanju sustava civilne zaštite u RH treba obratiti na pozornost od prirodnih nepogoda i tehničko-tehnoloških katastrofa, a iako je rat prošao u suvremenom svijetu ne postoje iznenađenja pa ne treba zanemarivati i ratne neprilike. Područje RH izloženo je ponajviše šumskim požarima, poplavama, sušama, olujnim nevremenima s tučom, a nisu rijetki ni potresi. Upravo na tim područjima i takvim vrstama opasnostima treba bazirati i usmjeravati snage i edukacije kako bi se s takvim opasnostima mogli što bolje nositi.

Civilnu zaštitu treba razvijati u onim uvjetima i okolnostima u kojima se svakodnevno krećemo i boravimo (poduzeću, stambenoj zgradi). Sustav civilne zaštite treba razvijati kroz EU projekte, te iz EU fondova osigurati novčana sredstva za unaprijeđenje civilne zaštite. Kroz školski program uključivati djecu od predškolske dobi pa sve do završetka srednje škole u edukativne radionice o civilnoj zaštiti. Mlađem uzrastu je jako bitan zabavan sadržaj i igra, te im kroz takav pristup možemo približiti važnost civilne zaštite izvođenjem raznih vježbi, te organiziranja raznih natjecanja.

14. LITERATURA

- [1] **Vučinić J., Vućinić Z.:** „Civilna zaštita“, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, (2013.), ISBN 978-953-7343-66-8
- [2] Vlada Republike Hrvatske: Zakon o sustavu civilne zaštite, <https://www.zakon.hr>, pristupljeno: 06.08.2019
- [3] Vlada Republike Hrvatske: Plan zaštite i spašavanja za područje Republike Hrvatske, <https://narodne-novine.nn.hr>, pristupljeno: 06.08.2019
- [4] Ministarstvo unutarnjih poslova - Ravnateljstvo civilne zaštite: Vježba civilne zaštite “POŽAR“ Starigrad 2019., <https://civilna-zastita.gov.hr>, pristupljeno: 06.08.2019.
- [5] Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Pravilnik o odori pripadnika operativnih snaga civilne zaštite i državnih službenika i namještenika Državne uprave za zaštitu i spašavanje, <http://www.propisi.hr>, pristupljeno: 12.08.2019.
- [6] Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Pravilnik o ustrojstvu, popuni i opremanju postrojbi civilne zaštite i postrojbi za uzbunjivanje, <http://www.propisi.hr>, pristupljeno: 12.08.2019.
- [7] Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Pravilnik o vođenju jedinstvene evidencije i informacijskih baza podataka o operativnim snagama, materijalnim sredstvima i opremi operativnih snaga sustava civilne zaštite, <http://www.poslovni-savjetnik.com>, pristupljeno: 12.08.2019.
- [8] **Toth I. :** „Civilna zaštita u domovinskom ratu“, Defimi, Zagreb, (2001.), ISBN 953-96668-6-4
- [9] **Žužinjak M.,** Vlastiti izvor
- [10] Provjera sustava civilne zaštite na Boroviku, <https://www.radio-djakovo.hr/>, pristupljeno: 13.08.2019.
- [11] Godišnji podaci o intervencijama snaga civilne zaštite, <https://web1.zagreb.hr>, pristupljeno: 14.08.2019.
- [12] Vježba civilne zaštite, <https://www.rdm.hr>, pristupljeno: 14.08.2019.
- [13] Vježba civilne zaštite “Peščenica 2019“, <https://m.vecernji.hr>, pristupljeno: 15.08.2019.
- [14] U Zagorju održana vježba za slučaj terorističkog i kemijsko-biološkog napada, <http://www.zagorje.com>, pristupljeno: 14.08.2019.

- [15] Uspješna zajednička vježba vatrogasaca i civilne zaštite, <http://www.jaska.com.>, pristupljeno: 15.08.2019.
- [16] Osposobljavanje Stožera civilne zaštite, <https://www.gspress.net>, pristupljeno: 16.08.2019.
- [17] Civilna zaštita Jelenje sudjelovala na vježbi u Šapjanama, <https://www.jelenje.hr>, pristupljeno: 17.08.2019.
- [18] Pravilnik o ustrojstvu, popuni i opremanju postrojbi civilne zaštite i postrojbi za uzbunjivanje, <http://zakon.poslovna.hr>, pristupljeno: 17.08.2019.
- [19] Državna uprava za zaštitu i spašavanje: Suradnja karlovačkog Veleučilišta i Područnog ureda za zaštitu i spašavanje Karlovac, <http://duzs.hr>, pristupljeno: 26.08.2019.
- [20] DLS d.o.o.: Plan djelovanja civilne zaštite, Rijeka, 2019.

15. PRILOZI

15.1. Popis simbola (Korištenih kratica)

ICDO – International civil defence organization

ISPCZRH – Interventne specijalističke postrojbe civilne zaštite Republike Hrvatske

NUS – Neeksplozirana ubojita sredstva

DUZS – Državna uprava za zaštitu i spašavanje

JVP – Javna vatrogasna postrojba

15.2. Popis slika

Slika 1. Plan djelovanja sustava civilne zaštite u slučaju poplave	18
Slika 2. Numerički prikaz interventnih specijalističkih postrojbi CZ RH po gradovima	25
Slika 3. Pokazna vježba interventnih specijalističkih snaga sustava civilne zaštite Osječko-baranjske županije “Borovik 2019.”	27
Slika 4. Pružanje pomoći unesrećenoj osobi	28
Slika 5. Vježba spašavanja unesrećenog iz vode	29
Slika 6. Pokazna vježba spašavanja unesrećenog iz ruševina	31
Slika 7. Pokazna vježba civilne zaštite u slučaju radioloških-kemijskih i bioloških opasnosti	32
Slika 8. Pokazna vježba pružanja prve pomoći unesrećenom	33
Slika 9. Pokazna vježba postrojbe GSS	34
Slika 10. Faze u sustavu civilne zaštite	38
Slika 11. Osposobljavanje članova Stožera civilne zaštite	43
Slika 12. Studenti Veleučilišta u Karlovcu u Područnom uredu za zaštitu i spašavanje Grada Karlovca	44
Slika 13. Studenti Veleučilišta u Karlovcu u područnom uredu za zaštitu i spašavanje Grada Karlovca tijekom izlaganja prezentacije	45
Slika 14. Pokazna vježba civilne zaštite “POŽAR” – Vatrogasne postrojbe	47
Slika 15. Pokazna vježba civilne zaštite “POŽAR” – Iznošenje unesrećenog sa mjesta nesreće	48

Slika 16. Pokazna vježba civilne zaštite“POŽAR“ – pružanje prve pomoći unesrećenom	48
Slika 17. Međunarodni znak civilne zaštite	50
Slika 18. Primjer radne zaštitne odore tijekom izvođenja vježbi civilne zaštite	51
Slika 19. Primjer radne zaštitne odore civilne zaštite.....	52
Slika 20. Prednja strana iskaznice	53
Slika 21. Zadnja strana iskaznice	54

15.3. Popis shema

Shema 1. Prikaz funkcija života.....	2
Shema 2. Prikaz integriranog sustava sigurnosti.....	3
Shema 3. Sastavnice sustava narodne zaštite NDH prema Zakonskoj odredbi iz 1941. godine o osnivanju civilne zaštite.....	6
Shema 4. Sustav civilne zaštite u SR Hrvatskoj prema zakonu o općenarodnoj obrani iz 1977. godine.	8
Shema 5. Civilna zaštita u sklopu MUP-a RH.....	10
Shema 6. Prikaz upravne i stručne nadležnosti Državne uprave za zaštitu i spašavanje.....	11
Shema 7. Prijedlog ICDO za organizaciju civilne zaštite u nacionalnim okvirima	13
Shema 8. Hijerarhija zaprimanja informacije, te prosljeđivanje iste	15
Shema 9. Podjela načela sustava civilne zaštite	20
Shema 10. Podjela načela organiziranja civilne zaštite	21
Shema 11. Prikaz postrojbi civilne zaštite u RH	23